รายงานบทความวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

การแปลกวีนิพนธ์เยอรมันเป็นไทย:
กรณีศึกษาปัญหาการแปลกวีนิพนธ์ของนิสิตปริญญา

มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาเยอรมัน

คณะอักษรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ถนอมนวล โอเจริญ

สาขาวิชาภาษาเยอรมัน

ภาควิชาภาษาตะวันตก

จฬ
อ 15
012809

รายงานบทความวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

การแปลกวีนิพนธ์เยอรมันเป็นไทย:
กรณีศึกษาปัญหาการแปลกวีนิพนธ์ของนิสิตปริญญา

มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาเยอรมัน

คณะอักษรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ถนอมนวล โอเจริญ

สาขาวิชาภาษาเยอรมัน

ภาควิชาภาษาตะวันตก

28 ก.ย. 2548

I22348163

การแปลกวีนิพนธ์เยอรมันเป็นไทย: กรณีศึกษาปัญหาการแปลกวีนิพนธ์ของนิสิตปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The translation of German poetry into Thai: A case study of the problems in translating German poetry by students in the Master of Arts programme of the German section, Faculty of Arts, Chulalongkorn University

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่พบในกระบวนการแปลกวีนิพนธ์เยอรมันเป็นไทยของนิสิตปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่เรียนวิชาการแปลวรรณกรรมเยอรมันเป็นไทยในเทอมการศึกษาสุดท้ายของหลักสูตร ผลการวิจัยสามารถสรุปประเด็นปัญหาหลักที่พบได้บ่อยเป็นสี่ประการ ได้แก่ ปัญหาการถ่ายทอดความหมายจากความแตกต่างทางภาษา ปัญหาการถ่ายทอดความหมายจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม ปัญหาการถ่ายทอดฉันทลักษณ์ และปัญหาการขาดทักษะภาษาไทย ในตอนท้ายของบทความผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้เรียนวิชาการแปลหรือผู้ที่ต้องการจะแปลกวีนิพนธ์เยอรมันเป็นไทยต่อไป

Abstract

This research tries to analyse the problems found in the process of translating German poetry into Thai by students studying literary translation in the fourth(final) semester of Master of Arts programme of the German section, Faculty of Arts, Chulalongkorn University . Four significant problems were detected : the problems of transferring meaning because of differences between the two language systems and differences between the two cultures , the problem of rendering various poetic forms and skill deficit in the mother tongue. Suggestions as to how to tackle these problems in order to encourage students or those who want to translate German poetry into Thai are included as well.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เลขหมู่ (วิ) 015
เลขทะเบียน 012809
วัน, เดือน, ปี 4 ก.ย. 49

บทความวิจัย

การแปลกวีนิพนธ์เยอรมันเป็นไทย:กรณีศึกษาปัญหาการแปลกวีนิพนธ์ของนิสิตปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนอมนวล โอเจริญ

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.บทนำ

การแปลงานวรรณกรรมจากภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยตามปกติแล้วยากกว่าการแปลงานตัวบทที่มิใช่วรรณกรรม ทั้งนี้เพราะตัวบทวรรณกรรมมีรูปแบบและเนื้อหาซับซ้อนกว่าตัวบทโดยทั่วไป การแปลตัวบทวรรณกรรมต้องถ่ายทอดเนื้อหาและรูปแบบฉันทลักษณ์ของภาษาต้นฉบับมาสู่ภาษาปลายทางอย่างครบถ้วน เพราะทั้งเนื้อหาและรูปแบบสำคัญทัดเทียมกัน ดร. วิทย์ ศิวะศริยานนท์กล่าวไว้ว่า

> *การแปลมีอุปสรรคหลายอย่าง อุปสรรคที่สำคัญที่สุดคือ ความแตกต่างทางภาษา การแปลบทวรรณกรรมต้องใช้ภาษาที่สละสลวยและมีวาทศิลป์ตามแบบของวรรณคดี และในการแปลวรรณคดีนั้น การแปลกวีนิพนธ์เป็นสิ่งที่ยากที่สุด ผู้แปลต้องคำนึงถึงหลักสองประการคือ ผู้แปลไม่เพียงต้องรักษาความหมายให้ตรงกับต้นฉบับมากที่สุดเท่านั้น ยังจะต้องรักษา จินตภาพ เสียงและรสของคำให้ตรงกับต้นฉบับอีกด้วย.... แต่การแปลงานวรรณคดีเป็นการขยายวงความรู้ ประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของประชาชาติเป็นอย่างยิ่ง เป็นการถ่ายเททางปัญญาและความรู้สึกที่ไม่มีอะไรเปรียบ.....(* วิทย์ ศิวะศริยานนท์ :2533,22)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีการแปลวรรณกรรมและกวีนิพนธ์จากภาษาต่างประเทศเป็นไทยอยู่เสมอ แม้ว่าการแปลงานดังกล่าวจะยากก็ตาม

รายวิชา 2232707 การแปลวรรณกรรมเยอรมันซึ่งเป็นรายวิชาเลือก ในหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาเยอรมัน ภาควิชาภาษาตะวันตก ถูกจัดให้เป็นรายวิชาในภาคการศึกษาที่ 4 ของหลักสูตร ทั้งนี้เพราะในการฝึกแปลงานวรรณกรรม ผู้แปลจะต้องมีพื้นความรู้ภาษาเยอรมันในระดับดีและเคยศึกษางานวรรณคดีตลอดจนผ่านรายวิชาวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีเยอรมันมาแล้วในเทอมการศึกษาต้นๆ จนสามารถแยกแยะได้ว่า อรรถรสของวรรณศิลป์อยู่ที่ลีลาการเขียน และการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบที่ต่างจากตัวบทประเภทอื่น อย่างไรก็ดี ถึงแม้นิสิตจะมีความรู้ภาษาเยอรมันในระดับดีและมีพื้นความรู้ทางวรรณคดีมาแล้วก็ตาม แต่เมื่อมาแปลกวีนิพนธ์เยอรมันเป็นไทยก็ประสบปัญหาในการแปลอยู่มาก

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์จะวิเคราะห์ปัญหาและข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการฝึกแปลกวีนิพนธ์เยอรมันเป็นไทยของนิสิตปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาเยอรมัน ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่เรียนวิชาการแปลวรรณกรรมเยอรมันกับผู้วิจัย รวมทั้งจะนำเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อหวังจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนหรือผู้ที่จะแปลกวีนิพนธ์เยอรมันเป็นไทยต่อไป

2.ข้อมูลเบื้องต้น

รายวิชา2232707 การแปลวรรณกรรมเยอรมันเป็นรายวิชาเลือกในหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาเยอรมัน ที่เปิดโอกาสให้นิสิตลงทะเบียนเรียนได้ในภาคการศึกษาที่สี่ของหลักสูตร เนื้อหาของวิชามุ่งที่การฝึกแปลกวีนิพนธ์และเรื่องสั้นของเยอรมันเป็นภาษาไทย วิธีจัดการเรียนการสอนอยู่ในรูปของการสัมมนาและฝึกปฏิบัติ โดยเริ่มปูพื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎีการแปลแนวต่างๆที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในภาคปฏิบัติ

ในภาคปลายการศึกษา 2543 มีนิสิตลงทะเบียนเรียน 6 คน และมีผู้ร่วมฟัง 2 คน ผู้วิจัยบอกวัตถุประสงค์ของรายวิชา แจกเอกสารและรายชื่อหนังสือที่เกี่ยวกับทฤษฎีการแปลพร้อมทั้งบทกวีนิพนธ์และเรื่องสั้นที่คัดสรรแล้วให้ผู้เรียนในต้นสัปดาห์แรก จากสัปดาห์ที่สองไปจนถึงสัปดาห์สุดท้ายของการเรียน นิสิตนำเสนอรายงานเกี่ยวกับทฤษฎีการแปล บทแปล ตลอดจนปัญหาต่างๆที่พบในการแปลงานของแต่ละคน มีการวิเคราะห์ วิจารณ์และแก้ปัญหาในการแปลร่วมกัน สุดท้ายผู้เรียนตรวจแก้ต้นฉบับบทแปลและนำส่งผลงานแปลและปัญหาที่พบในการแปลในรูปของรายงานฉบับสมบูรณ์ การที่รายวิชา การแปลวรรณกรรมเยอรมัน ถูกจัดให้เรียนในภาคการศึกษาที่สี่ ซึ่งเป็นภาคการศึกษาสุดท้ายของการเรียน course work นั้น เป็นสิ่งที่ถูกต้อง เพราะในการแปลงานวรรณกรรม ผู้แปลจะต้องมีความรู้ภาษาต่างประเทศซึ่งในที่นี้คือภาษาเยอรมันเป็นอย่างดี และเคยศึกษาวรรณคดีเยอรมันศึกษา รวมทั้งได้อ่านและวิเคราะห์งานวรรณกรรมเยอรมันมาบ้างแล้ว จนสามารถเห็นว่า ตัวบททางวรรณกรรมมีการใช้ภาษาและมีลีลาตลอดจนท่วงทำนองการเขียนแตกต่างจากตัวบทประเภทอื่นเช่น ข่าวสารหรือวิชาการด้านอื่นอย่างไร

บทกวีนิพนธ์ที่ผู้วิจัยคัดสรรมาให้แปลมีเนื้อหาเกี่ยวกับฤดูใบไม้ผลิและฤดูร้อน มีความยาวไม่มากนัก ภาษาที่ใช้ไม่ยากและไม่มีความหมายเชิงนัยประหวัดลุ่มลึกและซับซ้อนเกินไป การที่เลือกเนื้อหาเกี่ยวกับฤดูต่างๆเพราะคิดว่าบรรยากาศในฤดูดังกล่าวใกล้เคียงกับฤดูร้อนของไทย ผู้เรียนสามารถจินตนาการเห็นภาพและถ่ายทอดความได้ไม่ยากนัก ผู้วิจัยได้นำบทกวีนิพนธ์ 6 บทมาจากหนังสือ Vorschläge ของ Hans Weber ดังนี้

- Ludwig Hölty : Frühlingslied
- Ludwig Uhland : Frühlingsglaube
- Georg Britting : Sommergefühl
- Friedrich Hebbel : Sommerbild

- Sarah Kirsch : Im Sommer
- Marie Luise Kaschnitz : Am Strande

วัตถุประสงค์ของรายวิชามุ่งสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้ทฤษฎีการแปล วิธีการแปลและกระบวนการแปลงานประเภทต่างๆ รวมทั้งพันธกิจของนักแปลและการเป็นนักแปลที่ดี ในกระบวนการแปลผู้วิจัยเน้นสอนกระบวนการแปลที่เป็นระบบสามขั้นตอน ตามที่ J.Boase-Beier ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. ขั้นตอนแรกคือ อ่านเพื่อให้เข้าใจต้นฉบับ ด้วยการอ่านงานวิจารณ์ต้นฉบับและค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับนักเขียนผู้นั้น ตลอดจนบริบททางสังคมของสมัย
2. การถ่ายทอดไปสู่ภาษาปลายทาง
3. ขั้นตอนการตรวจสอบและตรวจแก้ต้นฉบับโดยผู้แปล

(J.Boase-Beier,1998:35)

ในบทความวิจัยนี้ผู้วิจัยกล่าวถึงทฤษฎีการแปลรวมทั้งวิธีการแปลของนักแปลอาชีพและนักทฤษฎีการแปลที่มีชื่อเสียงของหลายประเทศ ในกรณีที่ข้อเขียนดังกล่าวเป็นภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยขออนุญาตยกข้อความดังกล่าวมาอ้างโดยไม่แปลเป็นไทย เพราะต้องการให้ผู้อ่านบทความได้อ่านต้นฉบับอย่างมีอรรถรส ส่วนต้นฉบับที่เขียนเป็นภาษาเยอรมันผู้วิจัยได้แปลเป็นไทย และข้อเขียนที่มาจากนักทฤษฎีการแปลของฝรั่งเศสผู้เขียนได้นำมาจากบทแปลของนักวิชาการไทยซึ่งผู้วิจัยจะอ้างแหล่งที่มากำกับไว้ทุกครั้ง

3.กวีนิพนธ์กับการแปล

คำถามที่ว่า เราควรแปลกวีนิพนธ์หรือไม่ หรือว่า กวีนิพนธ์แปลได้หรือไม่เป็นเรื่องที่ถกเถียงกันมานานในวงวิชาการด้านการแปล ดร. วิทย์ ศิวะศริยานนท์ ได้กล่าวไว้ว่า " ... ด้วยเหตุที่เสียงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งในบทประพันธ์ การแปลจึงเป็นการทำลายเสียงของนักประพันธ์ เพราะเราไม่สามารถถ่ายทอดเสียงของคำจากภาษาหนึ่งมาเป็นอีกภาษาหนึ่งได้ การแปลร้อยแก้วอาจไม่เป็นการทำลายเสียงมากนัก เพราะร้อยแก้วพึ่งความหมายของคำมากกว่าพึ่งเสียงของคำ แต่ในการแปลกาพย์กลอน การทำลายเสียงเป็นเรื่องหลีกเลี่ยงไม่ได้ กาพย์กลอนจึงเป็นสิ่งที่แปลไม่ได้ ...." (วิทย์ ศิวะศริยานนท์ ,2533:24) Friedrich Schleiermacher(1768-1834) เคยกล่าวไว้เช่นเดียวกันว่า ตัวบททางด้านปรัชญาและวรรณกรรมเป็นสิ่งที่แปลไม่ได้ ทั้งนี้เพราะทั้งรูปแบบและเนื้อหาเป็นหนึ่งเดียวกันและมีลักษณะเฉพาะตน (cit. Müller,1992:184)

การแปลกวีนิพนธ์เป็นเรื่องยาก ทั้งนี้เนื่องจากเวลาแปลผู้แปลต้องสรรหาถ้อยคำที่นำมาใช้มิเพียงแต่ต้องสื่อความหมายเท่านั้น แต่ต้องมีองค์ประกอบพิเศษทางวรรณศิลป์ เช่นจะต้องมีฉันท-ลักษณ์ที่เหมาะสมอีกด้วย การคัดเลือกคำให้ได้สององค์ประกอบในภาษาเดิมก็ยากพอควรแล้ว ยิ่ง

ต้องถ่ายทอดให้มีองค์ประกอบเหมือนเดิมในอีกภาษาหนึ่งจึงเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนัก เพราะแต่ละภาษามีระบบไม่เหมือนกัน ยิ่งไปกว่านั้นในบทกวีนิพนธ์ กวีมักนิยมแสดงความรู้สึกและอารมณ์ผ่านรูปแบบทางภาษาในลักษณะที่พิเศษไปจากธรรมดา กล่าวคือ ถ้อยคำที่นำมาใช้จะไม่มีความหมายตามธรรมดาที่มันเป็น หากแต่มีนัยประหวัดแฝง เพื่อต้องการสื่อภาพหรืออารมณ์ตามที่ตนต้องการ กวีมักใช้คำน้อยแต่ให้ความหมายสองระดับ ทั้งระดับธรรมดาและระดับลึกซึ้งมีนัยประหวัด ปัญหาของการแปลจึงอยู่ที่การหาคำที่มีความหมายทั้งสองระดับให้ตรงกับต้นฉบับ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากยิ่ง

ด้วยเหตุนี้จึงมีนักทฤษฎีทางการแปลหลายสำนักที่เชื่อว่า การแปลกวีนิพนธ์ไปสู่รูปแบบกวีนิพนธ์ในอีกภาษาหนึ่งให้ตรงกันนั้นเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ หากเป็นไปได้มีอยู่หนทางเดียวคือการถ่ายทอดกวีนิพนธ์ออกมาในรูปของงานร้อยแก้ว แต่ต้องเลือกสรรคำและสำนวนให้ไพเราะไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการเขียนกวีนิพนธ์ ดังเช่น John Middleton Murray ได้เขียนเกี่ยวกับการถ่ายทอดกวีนิพนธ์เป็นร้อยแก้วดังนี้

> " Poetry ought always to be rendered into prose. Since the aim of the translation should be to present the original as exactly as possible, no fetters of rhyme or metre should be imposed to hamper this difficult labor. Indeed they make it impossible." (cit.Asim Gunarwan,1991:47)

Dryden(1680) ได้กล่าวถึงการแปลกวีนิพนธ์ซึ่งอยู่ในหลักเกณฑ์การแปลที่ดี 4 ประการไว้ใน Preface to Ovid's Epistles, Translated by Several Hands(cit.Snell-Hornby,1988:11f) ดังต่อไปนี้

1. No man is capable of translating poetry who,besides a genius to that art, is not a master both of his author's language and of his own.
2. Nor must we understand the language only of the poet, but this particular turn of thoughts and of expression, which are the characters that distinguish and, as it were ,individuate him from all other writers (.....)
3. The like care must be taken of the more outward ornaments,the words.
4. The sense of an author, generally speaking, is to be sacred and inviolable.

ถึงแม้จะมีการวิพากษ์วิจารณ์ว่าการแปลกวีนิพนธ์เป็นเรื่องยากและทำไม่ได้ก็ตาม แต่ก็ยังมีการแปลกวีนิพนธ์กันอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะมีนักทฤษฎีการแปลทั้งในอดีตและในปัจจุบันอีกหลายคนที่ไม่เห็นด้วยกับคำวิจารณ์ดังกล่าว เช่น E. Sapir ได้กล่าวสรุปในตอนท้ายหนังสือของเขาตรงส่วนที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวรรณศิลป์ดังต่อไปนี้ (cit.Mounin,1967:131ff)

> "1. เพราะว่าภาษาทุกภาษามีลักษณะเฉพาะตน ความเป็นไปได้และขอบเขตต่างๆที่อยู่ในภาษาหนึ่งจึงไม่มีทางจะเป็นเช่นเดียวกันในอีกภาษาหนึ่งได้ การแปลกวี-นิพนธ์ที่สมบูรณ์แบบจึงมิอาจเป็นไปได้

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. แต่อย่างไรก็ดี มีการแปลวรรณคดีที่มีคุณค่าทัดเทียมกันขึ้นมาตลอด คำถามที่เกิดตามมาก็คือ เป็นไปได้หรือไม่ที่อาจจะมีศิลปะทางวรรณคดีสองระดับ ระดับแรกคือศิลปะทั่วไปที่เป็นสากล ที่ไม่ใช่ศิลปะทางภาษา และสามารถถ่ายทอดโดยวิธีการของภาษาอื่นได้ ส่วนอีกระดับหนึ่งคือศิลปะทางภาษาอันมีลักษณะเฉพาะซึ่งมิอาจถ่ายทอดได้ "

นอกจากนั้น Sapir ยังเสริมต่ออีกว่า ความแตกต่างระหว่างการแปลได้และการแปลไม่ได้ในกวีนิพนธ์ อาจจะอยู่ที่ลักษณะการออกเสียงและฉันทลักษณ์เท่านั้น Sapir สันนิษฐานว่า ดังนั้นส่วนที่แปลไม่ได้ บางทีอาจมิใช่ส่วนที่มีคุณค่าสูงสุด เพราะมันขึ้นอยู่กับการเล่นเสียงหรือเล่นคำซึ่งมีอยู่เฉพาะในขนบจารีตของภาษาต่างๆ ในทางตรงกันข้าม ส่วนที่แปลได้นั้นกลับเป็นส่วนที่เป็นสากลและรุ่มรวยกว่า เพราะหากไม่มีส่วนนี้ ส่วนที่แปลไม่ได้ก็คงไร้ความหมาย จะเป็นแค่เพียงพยางค์มากน้อยต่างกันเท่านั้น ในประเด็นนี้ เขามีความเห็นใกล้เคียงกับGoethe ที่กล่าวไว้ใน Westöstlicher Diwan ว่า หากกวีนิพนธ์ใดมิอาจแปลได้ กวีนิพนธ์นั้นไม่งดงามจริงและไม่มีคุณค่า

ส่วนนักทฤษฎีการแปลสมัยใหม่ดังเช่น Nida และ Taber (1969:200) แสดงความเห็นเกี่ยวกับการแปลกวีนิพนธ์ไว้ว่า จริงอยู่ที่คุณภาพของการแปลที่ดีจะต้องถ่ายทอดสารของต้นฉบับไปสู่ภาษาที่แปลจนผู้อ่านมีปฏิกิริยาตอบสนองต่องานเช่นเดียวกับผู้อ่านต้นฉบับ การนิยามเช่นนี้เป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายกว่าการปฏิบัติจริง เพราะคำว่า แปลได้เทียบเคียง "equivalence" กับต้นฉบับนั้นกระทำได้ยากยิ่ง คนๆหนึ่งสามารถบรรยายความรู้สึกว่า กวีนิพนธ์บทหนึ่งสัมผัสใจของตนอย่างไรได้ก็จริง แต่มิได้หมายความว่า คนอีกคนหนึ่งซึ่งอ่านกวีนิพนธ์บทเดียวกันและในภาษาเดียวกันจะรู้สึกต่อกวีนิพนธ์บทนั้นเหมือนเช่นคนแรก ประเด็นที่ Nida และTaber ต้องการบอกก็คือ คนสองคนซึ่งใช้ภาษาต่างกันและอยู่ในบริบทวัฒนธรรมต่างกันจะมีความรู้สึกต่อกวีนิพนธ์บทเดียวกันในลักษณะใกล้เคียงกันนั้นเป็นไปได้ยากมาก

แต่ในทางปฏิบัติ Morgan(cit.Gunarwan,1991:48) ได้แนะนำนักแปลกวีนิพนธ์ว่าให้ไว้ใจในรสนิยมและความชำนาญของตนเอง เพียงแต่ต้องยึดหลักการที่ว่า จะต้องแปลให้ผู้อ่านฉบับแปลได้รับอรรถรส "เหมือน "เช่นที่ผู้อ่านต้นฉบับได้รับ ทั้งนี้เพื่อที่จะทรยศต่อต้นฉบับให้น้อยที่สุด ด้วยเหตุดังกล่าว การแปลกวีนิพนธ์จึงไม่ใช่สิ่งที่เป็นไปไม่ได้

4.การแปลกวีนิพนธ์เยอรมันเป็นไทยของนิสิต :ปัญหาและการแก้ปัญหา

4.1 ทฤษฎีและหลักวิธีที่ใช้ในการแปล

มีผู้กล่าวว่า การแปลงานมิจำเป็นต้องรู้ทฤษฎีใดๆ เพียงรู้ภาษาต่างประเทศอย่างดีก็สามารถแปลงานได้แล้ว คำกล่าวนี้ถูกต้องอยู่บ้างก็จริง แต่การรู้ทฤษฎีและวิธีการแปลจะทำให้ผู้แปลมีความมั่นใจและแปลงานได้อย่างมีคุณภาพ สามารถอธิบายกระบวนการแปลและให้เหตุผล

ประกอบการแปลงานของตนได้อย่างถูกต้องตามหลักการ รวมทั้งเข้าใจว่า นักแปลที่ดีควรมีลักษณะเช่นไรด้วย

ดังนั้นในขั้นต้นของการสอนวิชาการแปลวรรณกรรม จึงจำเป็นให้ผู้เรียนศึกษาทฤษฎีและวิธีการแปลงานต่างๆที่มีมาแต่อดีต โดยเริ่มตั้งแต่ การแปลตามตัวอักษร (literal translation) การแปลแบบเอาความ(free translation) และ การแปลแบบดัดแปลง(adaptation) ต่อจากนั้นให้ศึกษาทฤษฎีและหลักวิธีการแปลสมัยใหม่ของ Cristiane Nord ที่กล่าวถึงวงกลมของกระบวนการแปลงาน (Zirkelschema des Translationsprozesses) ซึ่งเริ่มจากการวิเคราะห์ว่างานที่จะแปลนั้นแปลเพื่อจุดประสงค์ใด แล้วจึงวิเคราะห์ตัวบท หาองค์ประกอบที่ใช้ในการแปลเป็นภาษาปลายทาง เสร็จแล้วจึงถ่ายทอดและสังเคราะห์ออกมาเป็นงานแปลที่ตรงกับหน้าที่ของตัวบทนั้น(Radegundis Stolze,1994:177ff) ส่วนทฤษฎีการแปลอีกทฤษฎีหนึ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีประโยชน์และผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแปลงานของตนได้อย่างดี ได้แก่ ทฤษฎีการถ่ายทอดความหมายของ ฟอร์ตูนาโต อิสราแอล (แปลเป็นไทยโดย สดชื่น ชัยประสาธน์และ สุมาลี วีระวงค์) ซึ่ง"ให้ความสำคัญแก่การจับความหมายของตัวบทต้นฉบับให้ได้ก่อนที่จะถ่ายทอดออกไป และถือว่าสามารถรักษาเนื้อความหรือเนื้อหาของวาทกรรมต้นฉบับไว้ได้โดยไม่ต้องรักษารูปแบบโครงสร้างของภาษาต้นฉบับ ทฤษฎีนี้ปฏิเสธการแปลแบบตรงตัวหรือแบบตามตัวอักษรซึ่งให้ความสนใจแก่การจัดระบบของคำมากกว่าวาทกรรม แม้ว่าลีลาการเรียงร้อยคำจะเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในกวีนิพนธ์ แต่การณ์กลับเป็นว่า การแปลกวีนิพนธ์จะต้องหนีห่างจากการแปลแบบตรงตัวให้ไกลที่สุด ....หลักสำคัญของการแปลอยู่ที่การหาวิธีสื่อสุนทรียสารจากต้นฉบับสู่ฉบับแปลให้มีอรรถรสทัดเทียมกัน " (ศาสตร์การแปล ,2540: 103-104)

นอกจากนั้น ผู้เรียนยังต้องรู้หลักสำคัญของการแปลรวมทั้งคุณสมบัติที่นักแปลพึงมีดังเช่นที่ ดร.วิทย์ ศิวะศริยานนท์ ได้กล่าวไว้ว่า " การแปลคือการแปลความไม่ใช่แปลคำ แปลให้ได้รสเหมือนพากย์เดิม และแปลให้ได้ความเท่าของเดิมคือ ไม่ใช่ถอดคำประพันธ์ อธิบายความหรือย่อความ " (วิทย์ ศิวะศริยานนท์ ,2533:24) และ " คุณสมบัติสำคัญของนักแปลคือ เคารพและนอบน้อมต่อเจ้าของบทประพันธ์ โดยไม่ขยายความหรือตัดทอนสิ่งที่มีอยู่ และต้องถอดหัวใจผู้แต่งมาไว้ในใจผู้แปล " (วิทย์ ศิวะศริยานนท์,2533:26ff)

W.Winter เคยกล่าวไว้ว่า เป็นเรื่องยากมากที่งานแปลจะตรงกับต้นฉบับได้ทั้งหมด เพราะเหตุว่าไม่มีงานใดที่ครบถ้วนสมบูรณ์ มีเพียงเกือบสมบูรณ์เท่านั้น และต้นฉบับจะคล้ายคลึงกับฉบับแปลมากน้อยเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับความคล้ายคลึงกันของรูปแบบของภาษาและระบบสื่อความหมายในสองภาษานั้นๆ (Winter,1961:69) ด้วยเหตุที่รูปแบบและระบบการสื่อความหมายในสองภาษายากนักที่จะคล้ายกัน การถ่ายทอดทุกอย่างให้ตรงกันในภาษาที่สองจึงเป็นไปได้ไม่ง่ายนัก โอกาสที่จะตัดต่อหรือเพิ่มเติมเนื้อหาในฉบับแปลจึงเกิดขึ้นได้ง่าย

ความแตกต่างของระบบการสื่อความหมายระหว่างภาษาต้นทาง (source language) และภาษาปลายทาง (receptor language)เป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้เนื้อหาหรือสาระในงานแปลขาดหายหรือผิดเพี้ยนไปจากต้นฉบับ ระบบการสื่อความหมายมีด้วยกันสองชนิดคือ ความหมายตามรูปแบบ (formal meaning) ความหมายตามปริบท (contextual meaning) และแต่ละคำยังมีความหมายสองความหมายอีกด้วยได้แก่ ความหมายอ้างอิง (referential or denotative meaning) Nida(1974) กล่าวว่า มนุษย์ใช้คำเพื่ออ้างอิง "สิ่ง" ต่างๆ 4 ประการ คือ 1. สิ่งต่างๆที่เป็นรูปธรรมเช่นคำว่า ท้องฟ้า , โต๊ะ, เมฆ , star , father 2. กริยาอาการต่างๆ เช่น ร้องไห้ , ยิ้ม ,sing ,sleep 3.ความรู้สึกต่างๆที่เป็นนามธรรม เช่น ความปรารถนา, ความทุกข์ , wisdom และ 4. ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ต่างๆ เช่น แต่ ,ใน ,นอกเหนือ ,when ,if เป็นต้น ลักษณะที่สำคัญอันหนึ่งของความหมายอ้างอิง คือ คำคำเดียวกันนี้อาจใช้อ้างอิงถึงความหมายได้มากกว่าหนึ่ง เช่นคำว่า "ขัน" ซึ่งอาจใช้อ้างอิงถึงอาการอย่างหนึ่งที่ไก่ทำ และของใช้อย่างหนึ่งที่มีลักษณะกลมก้นลึกสำหรับใช้ตักน้ำ (cit.สัญฉวี สายบัว,2533:38)

ส่วนความหมายอีกหนึ่งความหมายของคำได้แก่ ความหมายแฝง (connotative meaning) ซึ่งส่วนใหญ่มักเกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึก เวลา บุคคล สถานที่และสิ่งแวดล้อม จึงเป็นการยากที่จะหาคำที่มีความหมายแฝงที่เหมือนกันในอีกภาษาหนึ่ง ในขณะที่คำที่มีเฉพาะความหมายอ้างอิงนั้นอาจจะเหมือนกันได้ นอกจากนั้นในแต่ละภาษายังมีการขยายความหมายอ้างอิงตามปกติของคำออกไปให้เป็นคำที่มีความเปรียบ อุปมาอุปไมย หรือสัญญลักษณ์ ซึ่งจะพบเห็นได้ในงานวรรณกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กวีนิพนธ์ สิ่งเหล่านี้คือปัญหาทางภาษา ส่วนอีกปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างการแปลก็คือ ตัวผู้แปลเอง ผู้แปลเป็นมนุษย์คนหนึ่งย่อมมีการผิดพลาดได้ ผู้แปลอาจอ่านพลาดหรือมองไม่เห็นในสิ่งที่ควรเห็น และไม่ได้ยินในสิ่งที่ควรได้ยิน และประเด็นสุดท้ายที่อาจเกิดขึ้นได้ก็คือ การตีความกวีนิพนธ์ผิดพลาด ทั้งนี้เพราะภาษาของกวีนิพนธ์ส่วนใหญ่จะซับซ้อนและยากกว่าภาษาทั่วไป (Ilek,1970: 135)

ปัญหาดังกล่าวข้างต้นคือสมมติฐานของนักทฤษฎีการแปล ผู้วิจัยสนใจว่า ผู้เรียนที่เป็นคนไทยที่มีภาษาแม่ซึ่งมีโครงสร้างทางภาษา และรูปแบบการสื่อความหมายตลอดจนฉันทลักษณ์แตกต่างจากภาษาเยอรมันอย่างสิ้นเชิงนั้นจะประสบปัญหาในการแปลอย่างไรบ้าง อนึ่งผู้วิจัยตระหนักดีว่า ผู้เรียนมิใช่นักแปลอาชีพ หรือ เคยฝึกฝนการแปลจนชำนาญ ปัญหาที่เกิดขึ้นย่อมแตกต่างหรือไม่แตกต่างกันบ้างย่อมเป็นไปได้ ซึ่งประเด็นนี้น่าจะมีการวิจัยอย่างละเอียดต่อไป และหลังจากได้วิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้มาจากบทแปลและจากการรายงานปัญหาที่ผู้เรียนประสบในการแปลแล้ว สามารถแยกปัญหาในรายละเอียดได้ดังนี้

4.2 วิเคราะห์ปัญหาของการแปลกวีนิพนธ์

4.2.1.ปัญหาการถ่ายทอดความหมายจากความแตกต่างทางภาษา

4.2.1.1. ปัญหาการถ่ายทอดความหมายของคำคุณศัพท์

คำคุณศัพท์เป็นคำที่มีความหมายอ้างอิงแตกต่างกันไปแล้วแต่ในบริบท เมื่อผู้เรียนพบคำคุณศัพท์อยู่หน้าคำนามซึ่งตามความหมายทั่วไปมิอาจแปลได้ เพราะเนื้อความขัดแย้ง หรือไม่ก็ตามปกติทั่วไปคนไม่นิยมใช้คำคุณศัพท์คำนี้กับคำนามที่มิใช่เป็นบุคคล แต่เมื่ออยู่ในกวีนิพนธ์ที่ผู้แต่งต้องการขยายความหมายปกติให้เป็นคำที่มีความหมายเปรียบเทียบ การแปลเป็นภาษาไทยจึงมิอาจแปลตามตัวอักษรได้ จำเป็นต้องตีความ

ดังเช่น ในกวีนิพนธ์ " Frühlingsglaube" ของ Ludwig Uhland ผู้เรียนพบกับคำคุณศัพท์ lind ซึ่งตามธรรมดาแปลว่า นุ่มนวล เบาบาง แต่เมื่อถูกนำมาขยายคำนามว่า Lüfte แปลว่า ลมอ่อนๆ ซึ่งปกติจะไม่ใช้คำนี้ในรูปของพหูพจน์ กวีขยายคำเพื่อให้ลงตัวทางฉันทลักษณ์ ด้วยเหตุนี้ผู้แปลจึงมีปัญหาดังนี้

1.คำคุณศัพท์ไม่ปรากฏอยู่ในพจนานุกรมคำศัพท์ทั่วไปและมีความหมายอ้างอิงซ้ำซ้อนกับคำนามที่ตามหลัง

2. คำนามในรูปพหูพจน์ซึ่งไม่มีในความหมายปกติ

ในการแปลครั้งแรก ผู้เรียนแปล die linden Lüfte ว่า สายลมอ่อนๆบางเบา หลังจากได้ค้นหาความหมายของคำคุณศัพท์ในส่วนคำอธิบายเฉพาะที่ประกอบมากับบทกวีนิพนธ์ และในการแปลครั้งสุดท้ายผู้เรียนแก้ไขว่า อากาศบางเบาสบาย กรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การแปลครั้งแรกนั้นถูกต้องกว่าเมื่อดูบริบททั้งหมดของกวีนิพนธ์

ในกวีนิพนธ์ "Sommergefühl" ของ Georg Britting กวีใช้คำคุณศัพท์ ängstlich ซึ่งแปลว่า หวาดกลัว มาขยายความคำนามว่า Gras แปลว่า หญ้า เพื่อให้เกิดความหมายเปรียบเทียบและเกิดภาพพจน์ อีกทั้งต้องการให้เป็นความเปรียบแบบบุคลาธิษฐาน (อันจะกล่าวในหัวข้อต่อไป) ผู้เรียนพบปัญหาที่ว่า คำคุณศัพท์คำนี้ตามปกติใช้กับคน จึงมิอาจแปลตามความหมายแท้จริงของคำได้ ต้องตีความ โดยตีความว่า ต้นหญ้าไม่ชอบแสงแดดแรงกล้าและลมร้อน ดูเหมือนอ่อนแอ ไม่ยอมสู้ จึงแปลว่า หญ้าใจเสาะ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าเป็นการแปลที่เหมาะสม นอกจากนั้น คำคุณศัพท์เกี่ยวกับ shade ต่างๆของสีก็เป็นปัญหาแก่ผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนนึกภาพของสีดังกล่าวไม่ออกหรือหาคำแปลไทยที่ไม่ตรงกับระดับสีนั้น เช่น ในกวีนิพนธ์ "Sommer gefühl" มีวลี des wilden Klatschmohns purpurne Blüte ผู้เรียนแปลว่า ดอกฝิ่นป่าแดงจ้า ในกรณีนี้ อาจแปลว่า แดงเข้ม แดงสด แดงเพลิง ก็ได้

4.2.1.2 ปัญหาการถ่ายทอดความหมายของคำนามที่เป็นนามธรรม

คำนามที่เป็นนามธรรมมักเป็นปัญหาของผู้เรียนในการเลือกหาคำแปลที่เทียบเคียงกันได้ในภาษาไทย เช่นคำนามที่บอกความรู้สึกเจ็บปวด หรือความทุกข์ทรมาน ดังคำว่า Schmerz ในกวีนิพนธ์ชื่อ "Am Strande" ของ Marie Luise Katschnitz ซึ่งตามความหมายอ้างอิงทั่วไป หมายถึง ความเจ็บปวดทางร่างกายหรือทางจิตใจ เมื่อมาดูฉบับแปลของผู้เรียนซึ่งมีทั้งหมดสี่ครั้ง จะเห็นได้ว่า ผู้เรียนลังเลใจในการเลือกสรรคำ

ต้นฉบับ Ahntest nicht den **Schmerz**,den ich erfuhr:

แปลครั้งที่ 1 ไม่รู้ถึงความเจ็บปวดที่ฉันรู้สึก

แปลครั้งที่ 2 มิรู้เลยความเจ็บปวดในใจฉัน

แปลครั้งที่ 3 มิรู้แม้นมีความเจ็บเจ้าจะพบ

แปลครั้งที่ 4 มิเสียใจกับสิ่งใดที่จางหาย

จะเห็นได้ว่าผู้เรียนตัดสินใจไม่ได้ว่า จะแปลคำว่า Schmerz เป็น " ความเจ็บปวด ความเจ็บปวดในใจ ความเจ็บ หรือว่า เสียใจ " อาจเป็นเพราะว่าผู้เรียนยังไม่มีความรู้สึกคล้อยตามไปกับอารมณ์ของกวี ตามจริงแล้ว กวีต้องการแสดงความรู้สึกเจ็บปวดในใจระคนกับความกังวล จึงอาจจะใช้คำว่า "ความทุกข์ตรม"ในกรณีนี้ได้

ส่วนคำนามที่เป็นนามธรรมที่เป็นปัญหาแก่ผู้เรียนอีกคำหนึ่งคือ คำว่า Qualในกวีนิพนธ์ชื่อ "Frühlingsglaube " ของ Ludwig Uhland ในภาษาเยอรมันคำว่า Qual มีความหมายว่า ความเจ็บปวดรวดร้าวทางจิตใจอย่างใหญ่หลวง กวีสามารถใช้คำนี้คำเดียวแต่ทว่าสื่ออารมณ์ที่มีอยู่ในใจได้ทั้งหมด ในขณะที่ภาษาไทยมิสามารถหาคำคำเดียวที่มีความหมายสื่อความรู้สึกเช่นนี้ได้ ดังตัวอย่างการแปลต่อไปนี้

ต้นฉบับ Nun,armes Herz ,vergiß der **Qual** !

แปลครั้งที่1 แต่อนิจจา หัวใจที่น่าสงสาร จงลืมความเจ็บปวดในใจเสีย

แปลครั้งที่2 อนิจจา ใจลืมเถิด ความทุกข์ยัง

แปลครั้งที่3 โถ ใจเอ๋ย จงลืมเถิดซึ่งทุกข์หนัก

จะสังเกตได้ว่า ผู้เรียนตัดสินใจไม่ได้เช่นกันว่า ควรจะใช้คำไทยที่มีความหมายเทียบเคียงมากที่สุดคำใด ในที่นี้ผู้วิจัยขอเสนอว่า คำแปลต่อไปนี้

โอ้ ใจดวงน้อย ลืมเถิดหนา ความทุกข์ระทมใจ

4.2.1.3 ปัญหาของการถ่ายทอดความหมายของความเปรียบ

คำว่า ความเปรียบ ในที่นี้หมายถึง imagery หรือ figures of speech ซึ่งจะพบได้มากในกวีนิพนธ์ ความเปรียบมีหลายรูปแบบ แต่ในกวีนิพนธ์ 6 บท ที่ผู้วิจัยนำมาให้ผู้เรียนแปลนั้น จะมีความเปรียบประเภท บุคลาธิษฐาน (Personification) มากที่สุด

บุคลาธิษฐาน คือ ความเปรียบที่พรรณนาให้สัตว์ ความคิดนามธรรม หรือ วัตถุ แสดงลักษณะไม่ว่าในด้านรูปลักษณ์ ลักษณะนิสัย ความรู้สึก หรือ พฤติกรรมต่างๆอย่างเป็นบุคคล (ดวงมน จิตร์จำนงค์ ,2541:115-144) ปัญหาในการแปลความเปรียบประเภทบุคลาธิษฐานอยู่ที่ต้องสรรหาคำที่ให้ภาพและความรู้สึกตรงกับต้นฉบับ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก

ตัวอย่างการแปลความเปรียบบุคลาธิษฐาน มีดังนี้

ในกวีนิพนธ์ชื่อ “Im Sommer” ของ “ Sarah Kirsch

ต้นฉบับ Liegen die Dörfer schläfrig

บทแปล หากแต่ผู้คนในหมู่บ้านนั้น กลับหลับฝันเอนกายในนิทรา

จะสังเกตได้ว่า ผู้เรียนต้องเสริมคำว่า “ผู้คนในหมู่บ้าน” และขยายความ “หลับฝันเอนกายในนิทรา” การเสริมความเช่นนี้ทำให้กลอนมีสัมผัสรื่นหู แต่ทว่ามีเนื้อความมากเกินกว่าต้นฉบับ นักแปลที่ดีควรจะยึดความซื่อตรงต่อต้นฉบับไว้ บทแปลที่ขอเสนอคือ

ทั่วทั้งหมู่บ้านนอนหลับใหล

หรือในกวีนิพนธ์ชื่อ “ Frühlingsglaube” ของ Ludwig Uhland

ต้นฉบับ Die linden Lüfte sind erwacht
Sie säuseln und weben Tag und Nacht.

บทแปล อากาศบาง เบาสบาย ได้ลุกตื่น
ทั้งวันคืน พาพัด สะบัดไหว

ผู้เรียนได้แปลตามตัวอักษรว่า “ได้ลุกตื่น” การแปลเช่นนี้อาจทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจว่า เหตุใดอากาศจึงลุกตื่นได้ ในกรณีนี้อาจต้องแปลแบบตีความและถ่ายทอดความหมายหรือภาพที่กวีต้องการจะสื่อ เช่นอาจต้องแปลว่า

ลมระรวย บางเบา โบกโบยเริ่ม
ทุกวันคืน ส่งสำเนียง เสียงพลิ้วไหว

แต่ก็มีกวีนิพนธ์บางบทซึ่งกวีใช้ภาษาในการเปรียบเทียบที่เรียบง่าย ในกรณีเช่นนี้ผู้เรียนสามารถแปลได้ตรงตามตัวอักษรและสื่อความหมายได้ตรงกับต้นฉบับอีกทั้งอ่านแล้วเข้าใจ เช่นในกวีนิพนธ์ชื่อ “ Frühlingslied” ของ Ludwig Hölty

ต้นฉบับ Der Wiesengrund
Ist schon so bunt

Und malt sich täglich bunter.

บทแปล ท้องทุ่งหญ้านั่น
ช่างหลากสีสัน
และแต่งแต้มสีให้น่ายลทุกวัน

ในบันทัดสุดท้าย ผู้เรียนได้เสริมคำว่า " น่ายล" เข้าไป แทนที่จะใช้คำว่า " ให้ตน" ซึ่งตรงกับกริยา " sich malen" แต่งหน้าตนเอง

จึงอาจสรุปได้ว่า ความเปรียบประเภทบุคลาธิษฐาน ผู้เรียนมักแปลด้วยการตีความ และเสริมคำเพื่อให้ได้เสียงสัมผัสที่ไพเราะ แต่ทว่าเป็นการขยายความเกินกว่าที่กวีต้องการ

4.2.1.4.ปัญหาการถ่ายทอดความหมายของคำบุรุษสรรพนาม

ดังที่ทราบกันดีว่า ในงานกวีนิพนธ์ส่วนใหญ่กวีผู้แต่งจะบรรยายความรู้สึกบางอย่างของตนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือใครคนใดคนหนึ่ง หรือประสบการณ์ที่ตนได้รับมากกว่าจะให้ข้อมูลข่าวสาร ด้วยเหตุนี้มักปรากฏคำบุรุษสรรพนามบุรุษที่ 1 คือคำว่า "ich" และบุรุษสรรพนามบุรุษที่ 2 คือคำว่า "du" อยู่ในกวีนิพนธ์บางบท ผู้เรียนจำเป็นต้องอ่านให้เข้าใจว่า ผู้แต่งต้องการสื่อสารถึงผู้ใด และ ผู้แต่งเองเป็นใคร ในการแปลบุรุษสรรพนามดังกล่าวเป็นภาษาไทยจึงต้องศึกษาค้นคว้าให้ถี่ถ้วน เพราะการใช้บุรุษสรรพนามในภาษาไทยขึ้นอยู่กับฐานะ ทางสังคม อายุ เพศ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตัวอย่างปัญหาในการแปลบุรุษสรรพนามของผู้เรียนมีดังนี้

ในกวีนิพนธ์ชื่อ "Am Strande" ของ Marie Luise Kaschnitz จะมีการใช้บุรุษสรรพนามที่ 1 และที่ 2 สลับกัน

ต้นฉบับ Heute sah **ich** wieder **dich** am Strand
Schaum der Wellen **dir** zu Füssen trieb
Mit dem Finger grubst **du** in den Sand
Zeichen ein,von denen keines blieb.

แปลครั้งที่ 1 วันนี้ฉันเห็นเธออีกครั้งที่ชายหาด
ฟองคลื่นสาดซัดเข้าแทบเท้าเธอ
เธอกรีดนิ้วจีดเขียนทำเครื่องหมาย
บนผืนทรายที่ว่างเปล่าไม่มีเหลือ

ในการแปลครั้งแรกจะเห็นได้ว่า ผู้เรียนใช้วิธีแปลตามตัวอักษร บุรุษสรรพนาม "ich" และ "du"แปลว่า ฉัน และ เธอ ซึ่งก็ไม่ผิดแต่ประการใด หากมองในด้านความถูกต้องของภาษา ผู้เรียนอ่านและเข้าใจแต่เริ่มต้นว่า กวีนิพนธ์บทนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักระหว่างชายหญิง ชายหนุ่มกำลังนั่งมองหญิงสาวที่ชายหาด แต่เมื่อผู้เรียนได้ศึกษาประวัติของผู้แต่งกวีนิพนธ์อย่างละเอียด จึงพบว่า

ผู้แต่งมองลูกสาวของตนซึ่งกำลังเล่นอยู่ที่ชายหาดแห่งหนึ่งในประเทศอิตาลี ดังนั้นฉบับแปลที่แก้ไขใหม่จึงเป็นดังนี้

แปลครั้งที่ 4 เห็นลูกน้อย วันนี้อีก ที่ชายหาด
ฟองคลื่นสาด ซัดแนบ แทบเท้าเจ้า
นิ้วลูกกรีด ขีดเครื่องหมาย ลายเส้นเว้า
แล้วพลันเล่า คลื่นซัด พลัดรอยไป

จะเห็นเด่นชัดว่า เมื่อผู้เรียนเข้าใจภูมิหลังของบทกวีว่าแต่งในสมัยใด และเพื่อใครแล้ว ผู้เรียนสามารถถอดความออกมาโดยไม่จำเป็นต้องแปลคำว่า “ich” ส่วนคำว่า “du” ก็ใช้คำว่า ลูกน้อย ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังจินตนาการเห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งสองได้เป็นอย่างดี

4.2.1.5.ปัญหาการถ่ายทอดความหมายของคำ Partikeln

วรรณา แสงอร่ามเรือง ให้คำจำกัดความ คำว่า Partikeln ดังนี้

> “ คำว่า Partikeln หรือในภาษาละตินเรียกว่า particula (lt.) หมายถึง ส่วนย่อยหรือชิ้นเล็กๆ คำว่า Partikeln ในภาษาเยอรมันใช้ในความหมายค่อนข้างกว้าง หมายถึงคำที่ไม่มีการกระจายคำเมื่อนำไปใช้ทุกครั้ง ไม่ว่าในโอกาสหรือความหมายใด โดยแบ่งได้เป็น คำวิเศษณ์ คำบุพบท และ คำสันธาน “ (วรรณา แสงอร่ามเรือง ,2543:1-8)

คำ Partikeln ในแต่ละภาษามักมีความหมายขึ้นอยู่กับบริบทของประโยค การแปลตามตัวอักษรและคงความหมายเดิมจึงเป็นไปไม่ได้ ดังนั้นผู้เรียนจึงจำเป็นต้องเข้าใจงานกวีนิพนธ์อย่างถ่องแท้ เพื่อจะจับน้ำเสียง อารมณ์ และความรู้สึกของผู้แต่ง

ในการแปลกวีนิพนธ์ชื่อ “ Frühlingsglaube” ของ Ludwig Uhland มีคำ Partikeln “ nun” อยู่สองแห่ง ซึ่งมีหน้าที่ในประโยคไม่เหมือนกัน จึงมีความหมายต่างกัน แต่ผู้เรียนไม่ได้สังเกตเห็นในครั้งแรก เพราะยังไม่เข้าใจซาบซึ้งในอรรถรสของบทกวี การแปลจึงเป็นการแปลตามตัวอักษรเนื่องจากกังวลว่าจะแปลไม่ตรงกับต้นฉบับ ดังตัวอย่าง

ต้นฉบับ O frischer Duft , o neuer Klang!
Nun,armes Herz ,sei nicht bang
Nun muß sich alles,alles wenden.

แปลครั้งที่1 โอ้ บรรยากาศอันสดชื่น โอ้เสียงใหม่ๆ
แต่ อนิจจา หัวใจที่น่าสงสาร อย่ากลัวกังวลไปเลยต่อสิ่งที่เกิดขึ้น
แล้วทุกสิ่ง ทุกสิ่งจะต้องเปลี่ยนไปในทางที่ดี

แต่เมื่อผู้เรียนอ่านบทกวีหลายครั้งและได้นำเสนอบทแปลครั้งที่ 1 ในชั้นเรียน มีการอภิปรายและเสนอแนะ ผู้เรียนจับน้ำเสียง และอารมณ์ของผู้แต่งได้ถูกต้องว่า ผู้แต่งต้องการจะปลอบใจ ไม่ใช่แสดงความเห็นอกเห็นใจ ดังที่เข้าใจในครั้งแรก บทแปลครั้งสุดท้ายจึงต่างจากครั้งแรก ดังนี้

แปลครั้งที่4 โอ้...กลิ่นหอม โชยมา แสนสดชื่น
โอ้...อีกอื่น เสียงใหม่ แรกสดับ
โถ ควงใจ จงอย่ากลัว หวาดหวั่นนัก
ทุกสิ่งจัก ต้องผันไป ในทางดี

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ผู้เรียนเข้าใจบทกวีได้มากขึ้น แต่ก็ไม่ได้สังเกตความแตกต่างทางหน้าที่ของคำในภาษาเยอรมัน คำว่า nun ในบันทัดที่ 3 และ 4 ต่างกันตรงที่มีหรือไม่มีเครื่องหมายจุลภาคตามหลังคำว่า nun ในกรณีที่มีเครื่องหมายจุลภาคตามหลังจะแสดงความหมายเชิงสรุปความคิดเห็นเหมือนกับคำว่า also ซึ่งอาจแปลว่า " ดังนั้น ฉะนั้น กระนั้น " ส่วนในบันทัดที่ 4 คำว่า nun เป็นคำกริยาวิเศษณ์ ซึ่งแปลว่า " บัดนี้ เดี๋ยวนี้ ต่อแต่นี้" การเล่นคำของกวีจึงเป็นปัญหาของผู้เรียนอย่างเห็นได้ชัด

ข้อเสนอคำแปล

โอ้...กลิ่นหอม โชยมา แสนสดชื่น
โอ้... อีกอื่น เสียงใหม่ แรกสดับ
ฉะนั้น ควงใจ อย่าหวั่นนัก
ต่อแต่นี้ ทุกสิ่งจัก เปลี่ยนผันไป

4.2.1.6.ปัญหาการถ่ายทอดความหมายของชื่อเรื่องกวีนิพนธ์

จากประสบการณ์การแปลชื่อเรื่องกวีนิพนธ์ของผู้เรียนทั้งหกคน ทุกคนพบว่า การแปลชื่อเรื่องมิสามารถทำได้ในตอนต้น ผู้เรียนจะแปลชื่อเรื่องเป็นลำดับสุดท้าย เพราะต้องการให้ชื่อเรื่องสื่อน้ำเสียงและอารมณ์ได้ตรงกับต้นฉบับมากที่สุด วิธีที่ผู้เรียนใช้แปลแบ่งออกได้เป็น สองวิธี คือการแปลตามตัวอักษร เพราะเห็นว่า การแปลนั้นสื่อความได้เทียบเคียงกับต้นฉบับแล้ว ดังเช่น " Sommerbild " แปลว่า "ภาพแห่งฤดูร้อน " และ " Frühlingslied" แปลว่า " ลำนำฤดูใบไม้ผลิ" ส่วนการแปลอีกวิธีหนึ่ง คือแปลตามเนื้อความ หลังจากได้เข้าใจเนื้อหาและอรรถรสของกวีนิพนธ์เช่น " Frühlingsglaube " แปลว่า "ปรารถนาแห่งฤดูใบไม้ผลิ "หรือ " Am Strande" แปลว่า " รอยเท้าบนพื้นทราย " ในการแปลชื่อเรื่องกวีนิพนธ์จะพบปัญหาเมื่อคำที่ปรากฏในชื่อเรื่องมีความหมายอ้างอิงเป็นนามธรรม และสามารถถ่ายทอดเป็นภาษาไทยได้มากกว่าหนึ่งความ

หมาย ดังเช่นคำว่า Glaube ซึ่งอยู่ใน "Frühlingsglaube" หากแปลคำนี้ตามตัวอักษร หมายถึง ความเชื่อ หรือศรัทธาที่มีต่อศาสนา ผู้เรียนไม่อาจแปลว่า ความเชื่อ หรือ ศรัทธาในฤดูใบไม้ผลิได้ หลังจากอ่านบทกวีแล้ว เพราะเนื้อหาของบทกวีมิได้บรรยายความงามของธรรมชาติเท่านั้น หากแทรกความคาดหวังทางการเมืองของผู้แต่งไว้ว่า เมื่อฤดูใบไม้ผลิมาเยือน การเมืองในประเทศของตนคงจะมีแนวโน้มดีขึ้น ผู้เรียนจึงเลือกแปลชื่อเรื่องว่า "ปรารถนาแห่งฤดูใบไม้ผลิ"

จากการวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาของการถ่ายทอดความหมายจากความแตกต่างทางภาษาของผู้เรียนได้ดังนี้

1. การแปลคำคุณศัพท์ที่อยู่ในบริบทของความเปรียบเทียบและคำคุณศัพท์เกี่ยวกับสี ผู้เรียนไม่สามารถหาคำที่มีความหมายเทียบเคียงในภาษาไทยได้ จึงต้องใช้วิธีแปลแบบตีความหรือขยายความ
2. การแปลคำนามที่เป็นนามธรรมเป็นสิ่งที่ทำได้ยากเพราะคำนามธรรมในภาษาเยอรมันหนึ่งคำ สามารถถอดความมาเป็นภาษาไทยได้หลายคำ ผู้เรียนต้องเข้าใจเนื้อหาของกวีนิพนธ์อย่างลึกซึ้งจึงจะตัดสินใจใช้คำได้ถูกต้อง
3. การแปลความเปรียบแบบบุคลาธิษฐานเป็นไปได้ยาก เพราะหากแปลตามตัวอักษร ผู้อ่านจะไม่เข้าใจเนื้อความของกวีนิพนธ์
4. การแปลคำบุรุษสรรพนามผิดพลาดเพราะไม่เข้าใจภูมิหลังของผู้ประพันธ์
5. การแปลคำ Partikel ผิดพลาดเพราะไม่สังเกตเห็นเครื่องหมายจุลภาค ซึ่งบอก หน้าที่และความหมายของคำที่แตกต่างกัน

6.การแปลชื่อเรื่องของกวีนิพนธ์ไม่อาจแปลได้ในการอ่านครั้งแรกและประสบปัญหาเมื่อมีคำนามธรรมปรากฏอยู่ด้วย

4.2.2.ปัญหาการถ่ายทอดความหมายจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม

คำว่า "วัฒนธรรม" ในที่นี้ไม่ได้มีความหมายแคบซึ่งหมายถึง การพัฒนาการทางปัญญาของมนุษย์ที่สะท้อนให้เห็นในผลงานศิลปะเท่านั้น หากมีความหมายกว้างรวมไปถึง ทุกแง่มุมที่เป็นข้อแม้ทางสังคมของชีวิตมนุษย์ทั้งหมด (Snell-Hornby, 1988:39) แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมในแง่มุมนี้มาจาก นักมานุษยวิทยาชาวอเมริกันชื่อ Ward H. Goodenough ซึ่งกล่าวไว้ว่า

> "As I see it, a society's culture consists of whatever it is one has to know or believe in order to operate in a manner acceptable to its members, and do so in any role that they accept for any one of themselves. Culture, being what people have to learn as distinct from their biological heritage, must consist of the end product of learning:knowledge, in a most general, if relative, sense of term. By this definition,we should note that culture is not a material phenomenon; it does not consist of things, people, behavior, or emotions. It is rather an organization of these things . It is the forms of

> things that people have in mind, their models for perceiving, relating ,and otherwise interpreting them. As such, the things people say and do, their social arrangements and events, are products or by-products of their culture as they apply it to the task of perceiving and dealing with their circumstances. To one who knows their culture,these things and events are also signs signifying the cultural forms or models of which they are material representations..."(cit. Snell-Hornby,1988:40)

Heinz Göhring ได้พัฒนาแนวคิดเรื่อง "วัฒนธรรม" ของ Goodenough ไปสู่หลักการของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม(Cross-cultural Communication) ไว้ดังนี้

> " วัฒนธรรมคือทุกสิ่งที่เราต้องเรียนรู้ ต้องรู้สึกและต้องเบาชนะมันได้เพื่อที่จะสามารถตัดสินได้ว่า ตรงจุดใดที่ชนในชาตินั้นๆมีพฤติกรรมที่ขัดหรือเบี่ยงเบนไปจากความคาดหวังของสังคม และเพื่อที่จะสามารถปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามความคาดหวังของสังคมนั้นๆได้หากว่าตนเองต้องการหรือ หากว่าไม่พร้อมที่จะรับผลที่เกิดตามมาจากความประพฤติหรือการปฏิบัติที่ขัดต่อความคาดหวังของสังคมนั้นๆ" (Heinz Göhring,1977:10)

คำนิยามของ "วัฒนธรรม" ของทั้งสองคนดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้เป็นแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม ในบริบททฤษฎีการแปลสมัยใหม่โดยเฉพาะของ Vermeer และของ Snell-Hornby ผู้ซึ่งสรุปประเด็นสำคัญของแนวคิดเรื่อง "วัฒนธรรม" ไว้ดังนี้

1. วัฒนธรรมในฐานะเป็นองค์ความรู้ ประสิทธิภาพ และการรับรู้
2. วัฒนธรรมมีความเชื่อมโยงกับพฤติกรรมหรือ เหตุการณ์และการกระทำ
3. วัฒนธรรมขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องแนวปฏิบัติในสังคม หรือ ในการใช้ภาษา (Snell-Hornby ,1988:40)

ด้วยเหตุที่วัฒนธรรมของแต่ละชาติแตกต่างกัน เมื่อผู้เรียนแปลผลงานวรรณกรรมของเยอรมันเป็นไทย จึงประสบปัญหาในการถ่ายทอดความหมายของคำศัพท์ที่อยู่ในบริบททางวัฒนธรรมที่ไม่คุ้นเคยบ่อยครั้ง ในกรณีนี้ผู้เรียนจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมหรือถามผู้ที่มาจากวัฒนธรรมนั้น อีกทั้งต้องเรียนรู้วิธีที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้เหมาะสม โดยไม่ตัดทอนหรือเพิ่มเติมข้อความที่เกินไปจากต้นฉบับ การแก้ปัญหาดังกล่าวเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ง่ายนัก Georges Mounin นักทฤษฎีการแปลได้เสนอแนะวิธีการแปลในกรณีที่ผู้แปลพบกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมไว้ดังนี้

> "...เมื่อผู้แปลต้องแปลตัวบทที่เขียนขึ้นในช่วงเวลาและในวัฒนธรรมที่แตกต่างจากสมัยและแตกต่างจากวัฒนธรรมของตนเองอย่างมาก การเลือกใช้ลักษณะของภาษาที่เหมาะกับบริบทใดบริบทหนึ่งเพียงอย่างเดียวและเป็นเอกภาพตลอดไปนั้นคือสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ผู้แปลผู้ต้องการแปลตัวบทจากภาษาอื่นมาเป็นภาษา

เยอรมันมีทางเลือกวิธีใช้ลักษณะของภาษาเพียงลักษณะเดียวจากสองลักษณะ ซึ่งทั้งสองลักษณะนี้แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง และมิอาจใช้รวมกันได้ในงานแปลชิ้นเดียวกัน นั่นหมายถึง ผู้แปลต้องเลือกลักษณะการใช้ภาษาอย่างใดอย่างหนึ่งให้เป็นเอกภาพระหว่างสองลักษณะดังนี้

1.เขียนตัวบทฉบับแปลให้เป็น "แบบเยอรมัน" โดยตัดสินใจสื่อสารให้ผู้อ่านรับรู้ราวกับว่า ฉบับแปลนั้นเขียนโดยคนเยอรมันเป็นภาษาเยอรมันที่อยู่ในสมัยเดียวกับผู้อ่าน

2. พยายามทำให้ผู้อ่านชาวเยอรมันรู้สึกแปลกแยกกับโลกของเขาด้วยการตัดสินใจปล่อยให้เขาอ่านฉบับแปลอย่างนั้นโดยไม่ให้เขาลืมสักวินาทีเดียวเลยว่า เขากำลังอ่านภาษาอื่นของสมัยอื่นและของวัฒนธรรมอื่นอยู่..." (G.Mounin,1967:124)

ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการแปลของ Mounin ให้ผู้เรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ตั้งแต่ในชั่วโมงแรกๆของการสอน เมื่อนำบทแปลกวีนิพนธ์ทั้ง 6 บทของผู้เรียนมาวิเคราะห์ จะเห็นได้ว่าผู้เรียนได้เดินตามแนวทางดังกล่าวเช่นกันและปัญหาการแปลที่เกิดจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมอาจแบ่งออกเป็นหัวข้อต่างๆดังนี้

4.2.2.1.ปัญหาการถ่ายทอดชื่อเฉพาะของดอกไม้

ในการแปลกวีนิพนธ์ผู้เรียนมีปัญหาเรื่องการหาชื่อดอกไม้ของไทยที่มีลักษณะเทียบเคียงกับชื่อดอกไม้ของเยอรมัน ทั้งนี้เพราะความแตกต่างทางภูมิอากาศและภูมิประเทศ จึงทำให้ประเทศไทยและประเทศเยอรมันมีสายพันธ์ดอกไม้แตกต่างกัน ดังนั้นผู้เรียนจำเป็นต้องแก้ปัญหานี้โดยนำวิธีการแปลของ Mounin มาปรับใช้ เช่น

ในกวีนิพนธ์ชื่อ"Frühlingslied"ผู้เรียนพบชื่อดอกไม้สองประเภทได้แก่ดอก Maienglocken และดอก Schlüsselblumen ในการแปลครั้งแรกผู้รียนแปลดอก Maienglocken ว่าดอกลิลลี่ และแปลทับศัพท์ ว่าดอก ชลูสเสล สำหรับ Schlüsselblumen แต่หลังจากได้ค้นคว้าและถามผู้รู้เรื่องดอกไม้ของต่างประเทศ ผู้เรียนจึงเปลี่ยนจาก ดอกลิลลี่ เป็น ดอกกระดิ่ง และดอกชลูสเสลเป็นดอกพริมโรส เนื่องจากมีลักษณะของดอกคล้ายดอกพริมโรสซึ่งคนไทยรู้จัก

ต้นฉบับ Die Luft ist blau, das Tal ist grün,
Die kleinen Maienglocken blühn,
Und Schlüsselblumen darunter;

บทแปล ท้องฟ้าสีคราม หุบเขาเขียวขจี
ดอกกระดิ่งน้อยเหล่านี้ผลิบาน
และดอกพริมโรสออกช่อด้านล่าง

จะสังเกตได้ว่าผู้เรียนเลือกวิธีการแปลโดยพยายามทำตัวบทให้เป็นไทยมากที่สุด ถึงแม้จะสื่อภาพไม่ตรงกับความเป็นจริงในตัวบทต้นฉบับแต่ทว่ามีความใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้อ่านชาวไทยจินตนาการเห็นภาพดอกไม้เหล่านั้นได้บ้าง แต่มิใช่ดอกไม้ของเยอรมันทุกชนิดจะแตกต่างกับดอกไม้ของไทย มีบ้างบางพันธ์ที่แปลตามคำศัพท์ได้ทันทีเช่นในกวีนิพนธ์ชื่อ " Sommergefühl"ผู้เรียนสามารถแปลดอก Klatschmohn ว่า ดอกฝิ่นได้โดยไม่ผิดจากต้นฉบับ

4.2.2.2.ปัญหาการถ่ายทอดชื่อเฉพาะของต้นไม้

การถ่ายทอดชื่อเฉพาะของต้นไม้เป็นปัญหาเช่นเดียวกันกับการถ่ายทอดชื่อดอกไม้ ดังที่กล่าวมาข้างต้นว่า ประเทศไทยมีภูมิประเทศและภูมิอากาศแตกต่างจากประเทศเยอรมนี พืชพันธ์ไม้แต่ละชนิดจึงแตกต่างกัน ในกวีนิพนธ์ชื่อ " Im Sommer " ผู้เรียนพบคำว่า In Buchbaumgärten ผู้เรียนไม่ทราบว่าจะถ่ายทอดให้ตรงกับพันธ์ไม้ของไทยได้ จึงได้สืบค้นในพจนานุกรมเกี่ยวกับพันธ์ไม้และได้ทราบว่าตรงกับภาษาอังกฤษว่า box-tree อันแปลว่า ต้นไม้เล็กหรือเป็นพุ่มเขียวขจีตลอดปี ในที่นี้การจะทับศัพท์ภาษาอังกฤษลงไปในคำแปล ก็เท่ากับไม่ได้ให้ข้อมูลหรือให้ภาพใดๆแก่ผู้อ่าน และอาจก่อให้เกิดความสับสน ผู้เรียนจึงต้องตัดสินใจดัดแปลงให้เข้ากับบริบทของไทย โดยแปลว่า ต้นกระถิน เพราะเป็นต้นไม้ที่คนไทยนิยมปลูกตามรั้วบ้านและมีใบเขียวตลอดปี

ต้นฉบับ In Buchsbaumgärten : die Katzen
Trifft selten ein Steinwurf.

คำแปล แลมองลอดหลังรั้วพุ่มกระถิน บนทางดินห่างไม่ไกลใกล้หนักหนา
..... เป็นเวลาช่างเงียบเหงานี่กระไร

4.2.2.3 ปัญหาการถ่ายทอดชื่อเฉพาะของสัตว์

เมื่อเปรียบเทียบกับการแปลชื่อเฉพาะของดอกไม้และต้นไม้ จะเห็นได้ว่าผู้เรียนมีปัญหาในการแปลชื่อเฉพาะของสัตว์น้อยกว่า ทั้งนี้เป็นเพราะผู้เรียนคุ้นเคยกับชื่อเฉพาะของสัตว์และสามารถแปลเป็นไทยได้โดยตรงเช่นในกวีนิพนธ์ชื่อ "Sommergefühl" มีคำว่า Grille ผู้เรียนแปลได้ทันทีว่า จิ้งหรีด และ Schnecke แปลว่า หอยทาก ส่วนประเภทสัตว์ที่ไม่มีในประเทศไทย ผู้เรียนก็ใช้วิธีการแปลทับศัพท์เช่น Lerche ผู้เรียนใช้คำว่า นกลาร์ค

มีบางกรณีที่เป็นปัญหาในการแปล ได้แก่ผู้เรียนไม่ทราบความแตกต่างระหว่างสัตว์ประเภทเดียวกัน ทำให้แปลคลาดเคลื่อน ดังเช่นคำว่า Salamander ในการแปลครั้งแรกผู้เรียนใช้คำว่า กิ้งก่า แต่ต่อมาเมื่อทราบความแตกต่างระหว่างสัตว์สองประเภท จึงเปลี่ยนมาใช้ จิ้งเหลน

4.2.2.4.ปัญหาการถ่ายทอดศัพท์สำนวนที่มาจากความแตกต่างทางสังคม

กวีนิพนธ์บางบทดังเช่น "Im Sommer"ของ Sarah Kirsch แฝงการวิจารณ์สภาพสังคมของอดีตประเทศเยอรมนีตะวันออกไว้ การจะเข้าใจบทกวีนี้จำเป็นต้องศึกษาชีวประวัติของผู้ประพันธ์ในช่วงเวลาที่ประพันธ์งานและสภาพสังคม ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนเยอรมันซึ่งอยู่ภายใต้ระบอบการปกครองแบบสังคมนิยม หลังจากผู้เรียนได้ค้นคว้าและทราบว่า ผู้ประพันธ์ได้ประพันธ์บทกวีบทนี้ เมื่อปี ค.ศ. 1977 ก่อนที่เธอจะย้ายนิวาสสถานไปอยู่ที่เบอร์ลินตะวันตก ถึงกระนั้นก็ตาม ผู้เรียนก็ยังประสบปัญหาในการแปล ซึ่งอาจแบ่งเป็นปัญหาดังนี้

1. ไม่เข้าใจรายละเอียดปลีกย่อยในชีวิตประจำวันของชาวเยอรมัน ดังเช่น

ต้นฉบับ In Buchsbaumgärten : die Katzen
Trifft selten ein Steinwurf.

คำแปล แลมองลอดหลังรั้วพุ่มกระถิน บนทางดินห่างไม่ไกลใกล้หนักหนา
แทบไม่พบแม้แมวผ่านสายตา เป็นเวลาช่างเงียบเหงานี่กระไร

ตามปกติหากชาวเยอรมันเห็นแมววิ่งผ่านเข้ามาในสวนสวยที่มีบรรยากาศเงียบสงบเขามักจะรำคาญและขว้างก้อนหินใส่แมว ในกวีนิพนธ์บทนี้ผู้ประพันธ์ต้องการบอกว่า ไม่มีการขว้างปาแมวเพราะชาวบ้านอยู่กันอย่างเงียบสงบและไม่รู้สึกรำคาญแมวดังที่เคยเป็น ข้อเสนอคำแปลอาจเป็น " แทบไร้ก้อนหินกระทบแมว "

2. เข้าใจความหมายแต่มิอาจถ่ายทอดตามคำศัพท์ เช่นคำว่า

"In Pflaumenmuskesseln " ผู้เรียนเข้าใจความหมายอ้างอิงของคำว่า คือภาชนะโลหะที่ใช้ใส่แยมลูกพลัม แต่ไม่สามารถหาคำคำเดียวที่มีความหมายเทียบเคียงในภาษาไทยได้ ครั้นเมื่อผู้เรียนค้นคว้าต่อไป และพบว่า คำนี้มีความหมายเชิงนัยประหวัด ซึ่งหมายถึง วิถีความเป็นอยู่ที่คุ้นเคยในอดีตที่ผู้คนพึงพอใจกับชีวิตความเป็นอยู่ในบ้านอย่างเงียบสงบและมีความสุข ผู้เรียนจึงได้ตัดสินใจแปลคำนี้ว่า " พอใจกับเรือนไชร้" โดยใช้วิธีการตีความและหาคำศัพท์ที่เข้ากับบริบทของไทย แต่การแปลเช่นนี้ยังขาดน้ำเสียงแฝงนัยวิจารณ์สังคมเยอรมันตะวันออกของผู้ประพันธ์ ซึ่งต้องการจะบอกว่าในบ้านดูเหมือนทุกอย่างสงบสุข ทุกคนดูเหมือนอยู่อย่างสบาย แต่ความจริงแล้วบ้านเมืองลุกเป็นไฟ

ต้นฉบับ Wenn man hier keine Zeitung hält
Ist die Welt in Ordnung.
In Pflaumenmuskesseln
Spiegelt sich schön das eigene Gesicht und
Feuerrot leuchten die Felder.

คำแปล หากแม้นคนไม่นิยมรับข่าวสาร โลกคงพานพบความสงบได้
พอใจกับความสุขในเรือนไชร้ สะท้อนให้เห็นความงามใบหน้าตน
หากทว่าแลไกลในทุ่งหญ้า มีแสงจ้าร้อนแรงทุกแห่งหน
เพลิงไฟผลาญทุ่งเป็นจุลร้อนเหลือทน ทั่งทุกหนบนทุ่งลุกแดงด้วยแรงเพลิง

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในกรณีเช่นนี้ผู้เรียนควรแปลโดยรักษาเนื้อความและน้ำเสียงของกวีนิพนธ์ให้มากที่สุด ไม่ควรเสริมความเพราะจะทำให้น้ำเสียงและภาพเปรียบขาดหายไป ข้อเสนอคำแปลอาจเป็นดังนี้

"ยามเมื่อคนไร้ข่าวสารในมือ
ยามนั้นทุกอย่างเงียบสงบ
ใบหน้าสะท้อน
ความพึงพอใจในครัวเรือน
แต่ทุ่งนาภายนอกลุกแดงด้วยแสงเพลิง"

4.2.2.5.ปัญหาการถ่ายทอดศัพท์สำนวนที่มาจากศาสนา

ศัพท์สำนวนอีกประเภทหนึ่งที่เป็นปัญหาในการแปลของผู้เรียนชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธ ได้แก่ศัพท์สำนวนที่เกี่ยวข้องกับคริสต์ศาสนา ในกวีนิพนธ์ชื่อ " Frühlingslied" ผู้เรียนมีปัญหากับวลีว่า "Und Gottes Vatergüte" เพราะมิอาจแปลตามความหมายเดิมของคำได้ จึงได้ใช้การตีความโดยอิงตามเนื้อหาของบทกวีซึ่งบรรยายความงามของดอกไม้และทุ่งหญ้า ผู้เรียนได้แปลวลีนี้ว่า " อันพระเจ้าทรงประทาน"

ต้นฉบับ Drum komme,wem der Mai gefällt,
Und freue sich der schönen Welt
Und Gottes Vatergüte,
Die solche Pracht
Hervorgebracht,
Den Baum und seine Blüte.

คำแปล มาเถิดหนา เธอผู้ชอบพฤษภา
มายินดีปรีดากับโลกสวย
อันพระเจ้าทรงประทาน
สิ่งมหัศจรรย์ล้ำเลิศ ประเสริฐงาม
ที่ทรงประดิษฐ์สร้าง
พฤกษา ผกาวรรณ

จะเห็นได้ว่าการตีความเช่นนี้ให้ความหมายกว้างโดยรวมซึ่งไม่ตรงกับคำว่า Gottes Vaters-güte เท่าใดนัก ควรจะแปลว่า "ด้วยความกรุณาของพระบิดา"

ผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาของผู้เรียนในการถ่ายทอดความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้ดังนี้

1. การแปลชื่อดอกไม้และต้นไม้ซึ่งไม่มีในประเทศไทย ผู้เรียนจำเป็นต้องตัดสินใจว่าจะเลือกวิธีการแปลอย่างไรเพื่อให้ผู้อ่านจินตนาการเห็นภาพตามได้
2. การแปลสัตว์ประเภทต่างๆซึ่งไม่มีในประเทศไทยและบางครั้งเป็นสัตว์ที่มีในประเทศไทยแต่ทว่าไม่ทราบความแตกต่างระหว่างสัตว์ในตระกูลเดียวกัน
3. การขาดข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังทางสังคมและการเมืองของประเทศที่ใช้ภาษาต้นฉบับตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับชีวประวัติและโลกทัศน์ของผู้ประพันธ์ ทำให้แปลผิดพลาด
4. การที่มีความเชื่อทางศาสนาต่างกับผู้ประพันธ์ ทำให้ขาดความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ทางศาสนาอย่างลึกซึ้ง

4.3 ปัญหาการถ่ายทอดลักษณะคำประพันธ์

ปัญหาสำคัญของการแปลกวีนิพนธ์ที่เห็นเด่นชัด คือ ปัญหาการรักษาลักษณะคำประพันธ์ให้เหมือนหรือเทียบเคียงกับต้นฉบับ เนื่องจากการแปลกวีนิพนธ์มิได้มุ่งแต่จะถ่ายทอดเนื้อหาสาระเพียงอย่างเดียว แต่บ่งบอกความรู้สึกและประสบการณ์ของผู้แต่งด้วย ดังนั้นลักษณะคำประพันธ์ที่นำเสนอความรู้สึกและประสบการณ์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทุกถ้อยคำ วิธีเรียงคำ เสียงของคำ จังหวะและจำนวนคำในแต่ละบันทัดหรือวรรคล้วนมีบทบาทต่อกวีนิพนธ์แต่ละบท นักวิจารณ์งานแปลบางคนกล่าวว่า ในการแปลกวีนิพนธ์สิ่งที่จะหายไปมากที่สุดคือ สัมผัสประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสัมผัสสระ หรือ สัมผัสพยัญชนะ สัมผัสต้นคำหรือสัมผัสท้ายคำ รวมทั้งลักษณะคำประพันธ์ ทั้งนี้เพราะการแปลงานมีองค์ประกอบสองประการร่วมกันที่สำคัญ คือ การแปลเป็นเรื่องของคนสองคนที่มีภาษาแตกต่างกัน (ผู้แต่งกับผู้แปล) ความแตกต่างของภาษามีตั้งแต่ระดับน้อยไปถึงมาก และเป็นเรื่องของลักษณะทางวรรณศิลป์ของสองชาติที่แตกต่างกัน Popovic ได้กล่าวถึงหน้าที่ของผู้แปลกวีนิพนธ์ไว้สองประการดังนี้

1. ผู้แปลมีหน้าที่ถ่ายทอดเนื้อหาและความหมายของกวีนิพนธ์
2. ผู้แปลมีหน้าที่เปลี่ยนแปลงหรือสร้างลักษณะคำประพันธ์ให้เหมือนต้นฉบับ

(Popovic,1970:79)

แต่ในทางปฏิบัติผู้แปลต้องตัดสินใจเลือกระหว่างความหมายและลักษณะคำประพันธ์ ผู้วิจัยเห็นพ้องกับข้อเสนอแนะแนวทางในการตัดสินใจเรื่องการแปลกวีนิพนธ์ที่นักทฤษฎีการแปลวรรณกรรมชื่อ W. Winterได้กล่าวไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. ผู้แปลควรรักษาความหมายที่เห็นเด่นชัดมากกว่าความหมายที่มีนัยประหวัด

2. ผู้แปลควรรักษาเนื้อหามากกว่าลักษณะคำประพันธ์
3. สัมผัสสำคัญกว่าจังหวะและจำนวนพยางค์ของคำกลอนหรือการเน้นเสียงหนักเบาของแต่ละพยางค์ในคำ
4. จังหวะและจำนวนพยางค์ของคำกลอนแต่ละวรรคต้องมาก่อนสัมผัสอักษรหรือคำพ้องเสียง (Winter,1967: 68ff)

ในการวิเคราะห์งานแปลกวีนิพนธ์เยอรมันทั้ง 6 บทมาเป็นไทย ผู้วิจัยพบว่าผู้เรียนประสบปัญหาในการถ่ายทอดลักษณะคำประพันธ์ของเยอรมันมาเป็นของไทยโดยผู้เรียนพยายามจะถ่ายทอดสัมผัสคำและสัมผัสท้ายคำที่มีอยู่ในบทกวีต้นฉบับลงในงานแปล แต่เนื่องจากโครงสร้างและลักษณะของภาษาเยอรมันแตกต่างจากภาษาไทยมาก การจะรักษาจำนวนพยางค์ในคำ ตลอดจนสัมผัสต่างๆที่มีอยู่โดยหาคำในภาษาไทยที่มีลักษณะดังกล่าวตรงกัน เป็นสิ่งที่ทำได้ยากมาก ผู้เรียนจึงได้ตัดสินใจเลือกใช้ลักษณะคำประพันธ์ประเภทคำกลอนของไทยสองชนิด ได้แก่ กลอนเปล่าและกลอนแปด เหตุผลที่เลือกกลอนเปล่าเพราะไม่ต้องกังวลเรื่องสัมผัสหรือจำนวนคำในแต่ละคำกลอนที่เคร่งครัด ส่วนที่เลือกกลอนแปดเพราะเอื้อต่อการเลือกใช้คำที่มีสัมผัสคล้องจองได้ง่ายกว่าลักษณะคำประพันธ์ของไทยประเภทอื่น ด้วยเหตุที่ผู้เรียนบางคนกังวลเรื่องความไพเราะของบทกวีจึงตัดสินใจเลือกใช้กลอนแปดในการแปลทั้งๆที่ต้นฉบับเขียนเป็นกลอนเปล่า ดังตัวอย่าง

ต้นฉบับ Im August fallen die Sterne.
Im September bläst man die Jadg an.
Noch fliegt die Graugans, spaziert der Storch.
Durch unvergiftete Wiesen. Ach, die Wolken
Wie Berge fliegen sie über die Wälder

บทแปล

พอถึงคราย่างเข้าเดือนสิงหา หมู่คาราพราวตาฟ้าโปร่งแสง
กันยายนคนเป่าร้องดังก้องไกล ถึงแล้วไซร้ฤดูล่าสัตว์กัน
บนผืนฟ้าห่านป่ายังโบยบิน บนพื้นดินนกยางเดินมิผลุนผลัน
ผ่านป่าโปร่งปลอดภัยไร้พิษควัน อย่างสุขสันต์แสนเพลินจำเริญใจ
นั่น! มองฟ้าลอยเลื่อนเคลื่อนเมฆา ดั่งภูผานำทางมิเฉไฉ
เหมือนหมู่เมฆแลยอดเขาคู่กันไป ลอยเหนือไพรเหนือป่าพนาดร

เมื่ออ่านบทแปลของกวีนิพนธ์เป็นภาษาไทย จะเห็นได้ว่ามีความไพเราะจากสัมผัสคล้องจองถูกต้องตามขบนนิยมการเขียนกลอนแปดของไทย แต่ครั้นมาเปรียบเทียบกับต้นฉบับ จะพบว่าผู้เรียนได้เสริมเติมคำเพื่อให้มีจำนวนคำตามกลวิธีการเขียนกลอนแปด หากแต่ว่าคำเหล่านั้นไม่เอื้อต่อ

เนื้อความโดยรวมกลับทำให้น้ำเสียงของกวีนิพนธ์เปลี่ยนไป Sarah Kirsch ผู้ประพันธ์กวีนิพนธ์บทนี้ต้องการจะวิจารณ์สภาพสังคมของผู้คนตามชนบทในอดีตประเทศเยอรมนีตะวันออกซึ่งดูเหมือนอยู่กันอย่างเงียบสงบและไม่ใส่ใจกับโลกภายนอก การที่ผู้เรียนเติมคำกลอนตัวอย่างเช่น "อย่างสุขสันต์แสนเพลินจำเริญใจ"ทำให้น้ำเสียงฟังดูสนุกสนานซึ่งขัดกับจุดประสงค์ของผู้ประพันธ์ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า เราควรยึดตามข้อเสนอแนะของ Winter ที่ว่า ผู้แปลควรยึดความหมายและน้ำเสียงให้ตรงกับต้นฉบับ ในกรณีนี้กวีนิพนธ์ต้นฉบับเขียนเป็นกลอนเปล่า(Blankvers) ไม่มีสัมผัส ภาษาที่ใช้เป็นภาษาเรียบง่ายและสื่อภาพให้เห็นอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีความหมายเชิงนัยประหวัด ดังนั้นผู้แปลควรแปลเป็นกลอนเปล่า ไร้สัมผัส เช่นเดียวกัน ซึ่งจะถ่ายทอดเนื้อหาและอรรถรสตรงกับต้นฉบับโดยไม่จำเป็นต้องเพิ่มคำ การเพิ่มคำทำให้มีความหมายเพิ่มและเป็นการทรยศต่อต้นฉบับ

บทแปลที่เสนอแนะ

ท้องฟ้ากระจ่างดาวเดือนสิงหา
เดือนกันยาเริ่มพากันล่าสัตว์
ห่านป่ายังโบยบินส่วนนกยางเดินเล่น
บนทุ่งหญ้าไร้พิษควัน ดูนั่น หมู่เมฆ
ดั่งขุนเขาลอยล่องเหนือป่าพนาไพร

ถึงแม้ลักษณะคำประพันธ์ของไทยกับของเยอรมันแตกต่างกันและการหาคำที่มีจังหวะและเสียงให้ตรงกันจะทำได้ยาก อีกทั้งการจะรักษาสัมผัสท้ายคำประเภท Endreim ให้เหมือนต้นฉบับเยอรมันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยากเช่นเดียวกันก็ตาม แต่ผู้เรียนสามารถนำกลอนแปดมาปรับใช้ได้ เพราะกลอนแปดเอื้อต่อการสัมผัสคำทั้งในคำกลอนและท้ายคำกลอน ดังเช่นผู้เรียนซึ่งแปลกวีนิพนธ์ชื่อ " Am Strande " ในกวีนิพนธ์นี้ผู้เรียนสังเกตเห็นว่า ต้นฉบับมีการใช้สัมผัสท้ายบาทแบบ Kreuzreim ของเยอรมันและหนึ่งบทมีสี่บาท รวมทั้งหมดด้วยกันสามบท การตัดสินใจในการเลือกลักษณะคำประพันธ์เกิดขึ้นหลังจากได้เริ่มแปลกวีนิพนธ์แบบคำต่อคำก่อนและเมื่อวิเคราะห์เห็นความใกล้เคียงกันของลักษณะคำประพันธ์ที่เหมาะสมกับเนื้อหาแล้ว จึงได้เริ่มหาถ้อยคำที่สัมผัสคล้องจองในการแปลครั้งที่สอง

ต้นฉบับจาก " Am Strande "

Heute sah ich wieder dich am Strande
Schaum der Wellen dir zu Füssen trieb
Mit dem Finger grubst du in den Sand
Zeichen ein, von denen keines blieb.

แปลครั้งที่ 4 เห็นลูกน้อย วันนี้อีก บนชายหาด
ฟองคลื่นสาด ซัดแนบ แทบเท้าเจ้า
นิ้วลูกกรีด ขีดเครื่องหมาย ลายเส้นเว้า

แล้วพลันเล่า คลื่นซัด พัดรอยไป

จะสังเกตเห็นว่าการรักษาสัมผัสทุกชนิดให้ตรงกับต้นฉบับนั้นเป็นไปได้ยาก ในกรณีนี้สัมผัสท้ายบาทไม่ตรงกับสัมผัสแบบ a b a b ของ Kreuzreim การที่ผู้เรียนใช้กลอนแปดทำให้บทแปลกวีนิพนธ์มีความไพเราะรื่นหู แต่เพราะต้องเลือกเฟ้นคำที่มีสัมผัสคล้องจอง ทำให้เนื้อความบางส่วนบกพร่องไป ดังเช่นใน บาทที่ 3 ซึ่งมีข้อความว่า

นิ้วลูกกรีด ขีดเครื่องหมาย ลายเส้นเว้า

ในต้นฉบับผู้ประพันธ์ต้องการเล่าให้เห็นภาพบุตรสาวของตนกำลังใช้มือขุดหลุมทราย มิใช่ขีดเขียนบนพื้นทรายดังในฉบับแปล

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผู้เรียนมีปัญหากับการถ่ายทอดลักษณะคำประพันธ์ ดังนี้

1. ผู้เรียนไม่สามารถหาลักษณะคำประพันธ์ที่ถ่ายทอดทั้งเนื้อหา น้ำเสียง และสัมผัสทุกชนิดให้ตรงกับต้นฉบับได้เพราะโครงสร้างของภาษาไทยและเยอรมันแตกต่างกัน
2. เมื่อผู้เรียนตัดสินใจเลือกใช้ลักษณะคำประพันธ์ตามแบบของไทย ก็มุ่งไปที่การเลือกคำที่มีสัมผัสคล้องจองตามขนบของคำกลอน ทำให้เนื้อความมีมากเกิน หรือไม่ก็ขาดหายไปบางส่วน
3. กวีใช้คำในภาษาเยอรมันเพียงคำเดียวที่สื่อความหมาย แต่เมื่อผู้เรียนแปลเป็นไทยที่มีความหมายเทียบเคียงกัน จะมีน้ำเสียงห้วนและไม่น่าฟัง ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องขยายความ ทำให้ดูเยิ่นเย้อและไม่ไพเราะ
4. ก่อนการแปลผู้เรียนมิได้ตัดสินใจวางแผนการแปลว่าควรจะเลือกใช้ลักษณะคำประพันธ์แบบใดหากแต่แปลตามตัวอักษรในครั้งแรก เพราะกังวลกับการแปลที่ซื่อสัตย์กับต้นฉบับ ซึ่งเท่ากับผู้เรียนตัดสินใจในรายละเอียดก่อนการวางแผนการแปลอันเป็นสิ่งที่นักทฤษฎีการแปลไม่แนะนำให้ปฏิบัติ
5. ผู้เรียนตีความกวีนิพนธ์ผิดพลาดเพราะไม่ได้สืบค้นประวัติของผู้แต่งอย่างละเอียดทำให้เวลาแปลจึงถ่ายทอดอรรถรสและน้ำเสียงรวมไปถึงการเลือกใช้คำและลักษณะคำประพันธ์ที่ไม่ตรงกับต้นฉบับ

4.4.ปัญหาการขาดทักษะภาษาไทย

ปัญหาที่ผู้เรียนทุกคนประสบอย่างมากในการแปลกวีนิพนธ์จากเยอรมันเป็นไทยนั้น คือ ปัญหาการขาดทักษะภาษาไทย บ่อยครั้งที่ผู้เรียนเข้าใจความหมายของถ้อยคำในภาษาเยอรมันแต่ไม่แน่ใจว่าควรใช้คำไทยที่มีความหมายตรงกันได้อย่างไรจึงจะไพเราะ การแปลจึงเป็นไปอย่างยากลำบาก เมื่อใช้คำไม่ไพเราะ อรรถรสของเสียงก็ขาดหายไป ดังตัวอย่างคำว่า lachend ผู้เรียนใช้คำ

แปลในภาษาไทยสี่คำ ได้แก่ ยิ้ม หัวเราะ เยาะยิ้มเย้ย ยิ้มแย้ม หรือคำว่า blühen ผู้เรียนแปลว่า ผลิบาน เบ่งบาน บานเบ่ง เป็นต้น

ประเด็นการขาดทักษะหรือความชำนาญในภาษาแม่เป็นประเด็นสำคัญที่นักทฤษฎีการแปลทุกสำนักหยิบยกมากล่าวดังที่ ไนดา แนะนำไว้ว่า ผู้แปลต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาของต้นฉบับมากพอสมควรและมีความสามารถในการใช้ภาษาฉบับแปลได้ดีเยี่ยม นักแปลต้องใช้ทักษะการเขียนซึ่งเป็นทักษะที่ต้องใช้ความพยายามและประสบการณ์ในการใช้ภาษามากกว่าทักษะการอ่านที่นักแปลใช้ในการจับความหมายจากต้นฉบับ ข้อผิดพลาดในการแปลส่วนมากมีสาเหตุมาจากการที่นักแปลไม่สามารถใช้ภาษาฉบับแปลได้ดีนั่นเอง (cit. สัญฉวี สายบัว,2533:16ff) หรือ ดังที่ปัญญา บริสุทธิ์ได้กล่าวไว้ว่า

> "...ความสามารถทางภาษาต่างประเทศของนักแปลนั้นเน้นที่ความเข้าใจเป็นหลัก ดังที่ การ์ลา เดช็อง (Karla Dejean) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการแปลได้กล่าวไว้ว่า นักแปลและผู้ฝึกแปลไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาต่างประเทศได้อย่างคล่องแคล่ว แม้จะออกเสียงภาษานั้นไม่ดีหรือสื่อสารในภาษานั้นอย่างติดขัดอยู่บ้างก็ไม่เป็นไร.. ขณะที่ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศไม่ใช่สิ่งสำคัญสำหรับนักแปล ความสามารถในการใช้ภาษาแม่กลับเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดและมักเป็นสิ่งที่ถูกมองข้ามไปอย่างผิดๆ..." (cit.ปัญญา บริสุทธ์ ,2537:116)

5. ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา

จากการวิเคราะห์ปัญหาของผู้เรียนตามประเด็นต่างๆที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาการแปลดังกล่าวที่เกิดขึ้น แนวทางต่อไปนี้มิใช่เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในการแปลกวีนิพนธ์เท่านั้น แต่สามารถนำไปปรับใช้กับการแปลวรรณกรรมประเภทอื่น(ยกเว้นการแปลบทละครซึ่งมีลักษณะบางประการที่แตกต่างออกไป ซึ่งผู้วิจัยไม่ขอกล่าวในที่นี้) หรือกับการแปลตัวบทประเภทอื่นได้ด้วย ดังที่ผู้วิจัยจะแยกแนวทางแก้ไขตามประเด็นปัญหาที่กล่าวมาแล้วดังนี้

5.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาการถ่ายทอดความหมายจากความแตกต่างทางภาษา

1. ผู้เรียนควรใช้พจนานุกรมที่เชื่อถือได้ทั้งภาษาเดียวเช่น เยอรมัน –เยอรมัน และสองภาษา เยอรมัน-ไทย เยอรมัน-อังกฤษ ที่มีการแสดงความหมายของคำอย่างละเอียด กล่าวคือทั้งความหมายอ้างอิง (referential meaning) และความหมายแฝง (connotative meaning) รวมทั้งความหมายของคำที่ปรากฏในโครงสร้างของประโยคต่างกัน หากเป็นไปได้ให้ตรวจสอบในพจนานุกรมหลายๆเล่ม

2. ผู้เรียนควรใช้พจนานุกรมศัพท์เฉพาะทางเช่น พจนานุกรมศัพท์ทางวรรณกรรม พจนานุกรมศัพท์ทางพฤกษศาสตร์ พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา เป็นต้นเพื่อหาข้อมูลรายละเอียดที่ไม่สามารถค้นหาได้ในพจนานุกรมธรรมดา
3. หากเป็นไปได้ผู้เรียนควรจดบันทึกและสร้างคลังคำส่วนตัว ในกรณีที่พบสำนวนใหม่ๆและความหมายเทียบเคียง จะได้นำไปใช้ในการแปลต่อไป
4. ผู้เรียนต้องฝึกอ่านหนังสือและนิตยสารภาษาต่างประเทศรวมทั้งผลงานประเภทที่ผู้เรียนจะต้องแปลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางด้านคำศัพท์รวมทั้งความหมายของคำที่ใช้ในบริบทต่างๆ ตลอดจนควรติดตามความเคลื่อนไหวและแนวโน้มในการใช้ภาษาของเจ้าของภาษา
5. ผู้เรียนต้องฝึกอ่านจับประเด็นหรือใจความของตัวบทที่อ่านเสมอและฝึกถ่ายทอดข้อความที่จับประเด็นได้ด้วยคำพูดหรือว่าข้อเขียน ทั้งนี้เพราะขั้นตอนแรกของการแปลคือการจับประเด็นความหมายที่ผู้พูดหรือผู้เขียนต้องการจะสื่อให้ผู้อ่านทราบในต้นฉบับภาษาต่างประเทศ

5.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาการถ่ายทอดความหมายจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม

1. ผู้เรียนควรศึกษาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมของประเทศที่ใช้ภาษาต้นฉบับเพื่อให้เข้าใจภูมิหลังดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้อาจหาอ่านได้จากตำรา หนังสือ อินเทอร์เนต หรือ สารานุกรม
2. ผู้เรียนควรมีความรู้เกี่ยวกับศาสนาหรือลัทธิความเชื่อของผู้คนที่ใช้ภาษาต้นฉบับรวมทั้งคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาหรือลัทธิความเชื่อนั้น ด้วยการอ่านตำราหรือหนังสือที่เขียนเกี่ยวกับศาสนานั้นๆ หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับคริสต์ศาสนา ควรศึกษาพระคริสต์ธรรมคัมภีร์ทั้งพันธสัญญาเก่าและพันธสัญญาใหม่ที่มีผู้แปลเป็นภาษาไทย
3. ผู้เรียนควรมีแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับผู้รู้เฉพาะด้านในสาขาต่างๆเพื่อจักได้สืบค้นข้อมูลจากแหล่งอ้างอิงที่เป็นบุคคล
4. หากผู้เรียนแปลผลงานวรรณกรรม จำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์และวิจารณ์งานวรรณกรรม วรรณคดีศึกษา ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณคดีสมัยต่างๆรวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตและผลงานของผู้ประพันธ์ที่ผู้เรียนสนใจจะแปลอย่างละเอียด ต้องรู้จักผู้เขียนหรือกวีผู้นั้นเป็นอย่างดี จึงจะตีความผลงานของเขาได้ถูกต้องและสามารถถ่ายทอดเนื้อหา น้ำเสียง อีกทั้งอรรถรสได้ครบถ้วน
5. หากเป็นไปได้ผู้เรียนควรหาโอกาสไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมและวัฒนธรรมของประเทศที่ใช้ภาษาต้นฉบับสักระยะหนึ่ง เพื่อจะได้มีประสบการณ์จากการได้เห็น ได้ยิน

ได้ฟังและได้เรียนรู้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน แนวคิด ค่านิยม ตลอดจนสถาปัตยกรรมการก่อสร้างอาคารบ้านเรือน โบสถ์วิหาร รวมทั้งสภาพอากาศและพืชพันธ์ไม้ต่างๆ ซึ่งบางครั้งปรากฏอยู่ในผลงานที่จะต้องแปล ในประด็นนี้นักทฤษฎีการแปลบางคนมีความเห็นว่า ผู้แปลในอุดมคติควรเป็นผู้ที่มีภาษาแม่สองภาษาและเกิดในสองวัฒนธรรม เพราะจะได้มีความสามารถในการ"เลื่อน"จากวัฒนธรรมและภาษาหนึ่งไปสู่วัฒนธรรมและภาษาอีกภาษาหนึ่งได้อย่างราบรื่น แต่เนื่องจากจะหานักแปลในอุดมคติเช่นนี้ได้ยาก ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การที่ผู้เรียนค้นคว้าเพิ่มเติมและปฏิบัติตนดังเช่นที่ผู้วิจัยเสนอแนะ ความสามารถในการ" เลื่อน" จากวัฒนธรรมและภาษาหนึ่งไปสู่วัฒนธรรมและภาษาอีกภาษาหนึ่งอาจไม่ราบรื่น แต่อย่างน้อยผู้เรียนก็สามารถจะขจัดข้อบกพร่องที่จะเกิดจากการแปลได้

5.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาการถ่ายทอดลักษณะคำประพันธ์

1.ผู้เรียนควรอ่านบทประพันธ์ของนักประพันธ์ผู้มีความสามารถทางศิลปะการใช้ภาษาและฉันทลักษณ์ประเภทต่างๆทั้งในภาษาต้นฉบับและในภาษาไทย เปรียบเทียบการใช้คำหรือฉันทลักษณ์ที่แสดงอารมณ์ น้ำเสียงและประสบการณ์ของผู้ประพันธ์ในลักษณะต่างๆ หมั่นสังเกตการใช้ สัมผัสประเภทต่างๆ จังหวะและเสียงของคำและจดบันทึกทำคลังคำของตนเองไว้

2 ผู้เรียนควรมีหนังสือ ตำรา และพจนานุกรมว่าด้วยกวีศาสตร์ของภาษาไทยและภาษาต้นฉบับไว้ศึกษา

3. ผู้เรียนควรศึกษาลีลาการเขียนของนักประพันธ์ภาษาต้นฉบับและของนักประพันธ์ไทยที่มีชื่อเสียง ดูการเลือกใช้คำในประโยคและบริบทต่างๆ การเรียงคำตลอดจนการเชื่อมต่อประโยคที่อ่านแล้วไพเราะ สละสลวย ไม่เยิ่นเย้อ แล้วนำไปใช้หัดเขียนตาม

4. ผู้เรียนควรอ่านงานแปลภาษาไทยของนักแปลที่ได้รับการยอมรับว่า แปลงานได้สละสลวยและถูกต้องตามหลักการการแปล นั่นคือ ซื่อตรงต่อต้นฉบับ มีความถูกต้องของข้อมูลโดยไม่ตัดความหรือขยายความ ใช้ภาษาไทยที่สื่อความหมาย ถูกต้องตามหลักภาษาและไพเราะ รวมทั้งให้สังเกตการใช้ภาษาระดับต่างๆเช่น ภาษาเขียน ภาษาพูด ภาษาเก่า -ใหม่ หรือ การใช้ราชาศัพท์เป็นต้น

5.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดทักษะภาษาไทย

1. ผู้เรียนควรศึกษาตำราที่สอนเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง ดังเช่น หลักภาษาไทยของพระยาอุปกิตศิลปสาร เป็นต้น

2. ผู้เรียนควรฝึกเขียนภาษาไทยเพื่อเพิ่มทักษะการเขียนโดยหัดใช้ศัพท์ สำนวนและการเชื่อมประโยคที่สั้น กระชับแต่ไพเราะและสละสลวย

3. ผู้เรียนควรอ่านผลงานประเภทต่างๆนอกเหนือจากงานวรรณกรรมเพื่อศึกษาการใช้คำและสำนวนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของตัวบทนั้นๆ เช่น งานเขียนเกี่ยวกับการโฆษณา ซึ่งผู้ควรเน้นหนักการใช้ภาษาในลักษณะชวนเชื่อ ซึ่งจะแตกต่างจากงานเขียนเชิงวิชาการที่ให้ข้อมูลทางวิชาการ เป็นต้น

4. ผู้เรียนควรมีพจนานุกรมภาษาไทย-ไทย เช่น พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถา หรือ คลังคำ ของ นววรรณ พันธุเมธา เป็นต้น เพื่อสืบค้นหาความหมาย วิธีการเขียนหรือวิธีการใช้ของคำไทยประเภทต่างๆได้ถูกต้อง

5. สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การตรวจทานและตรวจแก้ต้นฉบับหลังจากแปลเสร็จเรียบร้อย หากเป็นไปได้ควรให้ผู้อื่นอ่านหรืออ่านให้ผู้อื่นฟัง เพื่อดูว่า ภาษาที่แปลนั้นถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ของไทยหรือไม่ ในกรณีนี้บรรณาธิการต้นฉบับเป็นสิ่งที่จำเป็น แต่ผู้วิจัยไม่ขอลงไปในรายละเอียดของประเด็นนี้

กล่าวสรุปสั้นๆก็คือผู้เรียนผู้ที่ต้องการจะเป็นนักแปลที่ดีควรสละเวลาให้ความสนใจศึกษาภูมิหลังทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศที่ใช้ภาษาต้นฉบับและของตนเอง เช่นเดียวกับการศึกษาภาษาที่ใช้ในต้นฉบับและภาษาไทยอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเป็นผู้แปลบทกวีที่ดี ดังที่ เลอแฟฟวร์ ได้นิยามไว้ ดังต่อไปนี้

"...1.สามารถเห็นและจับความหมาย ความงามและความมุ่งหมายของบทกวีที่เขาจะแปลได้

2. สามารถวิเคราะห์คุณภาพทางด้านการสื่อสารของต้นฉบับได้และเมื่อจับได้ว่าต้นฉบับจะสื่อความหมายได้ดีมากน้อยแค่ไหน(หมายถึงความรู้ทางการวิจารณ์วรรณคดี)แล้วก็สามารถสรรหา "เครื่องมือ"ที่ใช้ในภาษาฉบับแปลที่ดีเทียบเคียงกับของต้นฉบับมาใช้

3. สามารถแยกได้ว่า ความหมายส่วนไหนเป็นความหมายที่ผูกพันอยู่กับวัฒนธรรม ประเพณี เวลา สถานที่ และส่วนไหนเป็นความหมายที่ผูกพันกับโครงสร้างของภาษา

4. มีความรู้ทางการเขียนบทร้อยกรอง รู้ว่าคุณสมบัติของบทกวีที่ดีคืออะไรและสามารถเลือกรูปแบบที่อาจนำมาใช้แทนรูปเดิมในต้นฉบับและสามารถสื่อความหมายได้ใกล้เคียงกัน " (cit. สัญฉวี สายบัว ,2533:112)

6.บทสรุป

ผลจากการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาต่างๆที่ผู้เรียนประสบในการแปลกวีนิพนธ์เยอรมันเป็นไทยในรายวิชา 2232707 การแปลวรรณกรรมเยอรมันเป็นไทยนั้นสามารถสรุปเป็นปัญหาใหญ่สี่ประเภท ได้แก่ ปัญหาการถ่ายทอดความหมายจากความแตกต่างทางภาษา ปัญหาการถ่ายทอดจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม ปัญหาการถ่ายทอดลักษณะคำประพันธ์ และปัญหาการขาดทักษะภาษาไทย ซึ่งปัญหาดังกล่าวสามารถแก้ไขได้หากผู้เรียนฝึกฝนและหาความรู้เพิ่มเติมดังที่ผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาเหล่านั้น อนึ่งผู้วิจัยได้ย้ำให้ผู้เรียนตระหนักความจริงที่ว่า ไม่มีงานแปลชิ้นใดที่จะเหมือนต้นฉบับครบถ้วนทั้งเนื้อหา อรรถรส น้ำเสียง หรือลักษณะคำประพันธ์ต้องมีบางส่วนขาดหายไป หน้าที่ของนักแปลที่ดีคือ พยายามทำส่วนที่ขาดหายไปนั้นให้น้อยลงที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้นบทบาทและหน้าที่ของนักแปลที่ดีจึงสำคัญอย่างยิ่ง

จากประสบการณ์แปลและการเรียนรู้ปัญหาด้วยตนเองของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติต่อการแปลงานเปลี่ยนไป ก่อนการฝึกแปลผู้เรียนคาดว่า เมื่อตนเองรู้ภาษาเยอรมันในระดับดี การแปลงานวรรณกรรมเยอรมันเป็นภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาแม่ของตนคงไม่ยากนัก เมื่อการแปลสิ้นสุดลงและพบปัญหาดังกล่าว ผู้เรียนทุกคนมีความเห็นว่า การแปลงานนั้นไม่ได้ง่ายดังที่คิด ถึงแม้การฝึกฝนในภาคการศึกษาเดียวไม่อาจสอนให้เขาเป็นนักแปลที่ดีเลิศได้ แต่อย่างน้อยการได้ตระหนักว่า การแปลนั้นเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์และได้เรียนรู้ว่า การจะเป็นนักแปลที่ดีควรทำอย่างไร ก็เท่ากับว่าขบวนการเรียนรู้ได้บรรลุวัตถุประสงค์แล้ว สุดท้ายของบทสรุปผู้วิจัยขอยกคำกล่าวของ ไนดา ในหนังสือชื่อ Toward a Science of Translating (1964)ซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยและต้องการจะให้ผู้ที่มีทัศนคติต่อการแปลดังเช่นผู้เรียนมีก่อนการเรียนวิชาการแปลวรรณกรรมได้ทราบว่าแท้จริงแล้ว การแปลคืออะไร ดังนี้

> "... การแปลเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ การมองว่าการแปลเป็นเรื่องของศิลป์อย่างเดียวเป็นการมองข้ามหลักและข้ออธิบายที่มีอยู่ในการทำงานแปลทุกชนิดซึ่งมีประโยชน์ต่อผู้ที่จะเป็นนักแปลที่ดี ในทำนองเดียวกันผู้ที่เห็นว่าการแปลเป็นเรื่องของทฤษฎีและหลักเกณฑ์ที่จะเรียนรู้ได้เพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงความสำคัญของส่วนที่เป็นศิลป์และการฝึกฝนก็ไม่อาจผลิตงานแปลที่ดีได้ ไม่ว่าจะเป็นงานแปลของตัวบท(text) ชนิดที่มุ่งให้สาระและข้อมูลหรือตัวบทที่มุ่งเสนอความรู้สึกส่วนตัวของผู้เขียน..."(cit. สัญฉวี สายบัว ,2533 :5)

ผู้วิจัยหวังว่าผลของการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการแปลกวีนิพนธ์นี้จะช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนวิชาการแปลวรรณกรรมเยอรมันเป็นไทยได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและสามารถนำข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งหวังว่าจะช่วยกระตุ้นให้มีการทำวิจัยในหัวข้อนี้ที่ลุ่มลึกต่อไป

ภาคผนวก

Aus: Weber, Hans.1991. Vorschläge.2.Aufl. Bonn : Inter Nationes

Ludwig Hölty

FRÜHLINGSLIED

Die Luft ist blau, das Tal ist grün,
Die kleinen Maienglocken blühn,
Und Schlüsselblumen drunter;
Der Wiesengrund
Ist schon so bunt,
Und malt sich täglich bunter.

Drum komme,wem der Mai gefällt,
Und freue sich der schönen Welt
Und Gottes Vatergüte,
Die solche Pracht
Hervorgebracht,
Den Baum und seine Blüte.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Ludwig Uhland

FRÜHLINGSGLAUBE

Die linden Lüfte sind erwacht,
Sie säuseln und weben Tag und Nacht,
Sie schaffen an allen Enden.
O frischer Duft,o neuer Klang!
Nun,armes Herze, sei nicht bang!
Nun muß sich alles, alles wenden.

Die Welt wird schöner ,it jedem Tag,
Man weiß nicht,was noch werden mag,
Das Blühen will nicht enden;
Es blüht das fernste ,tiefste Tal:
Nun,armes Herz, vergiß der Qual!
Nun muß sich alles,alles wenden.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Georg Britting

SOMMERGEFÜHL

Kurzer Sommer,glühender,bleib! Dein Anhauch
Zwar verdrießt das ängstliche Gras. Das Korn doch
Liebt dich, der sich rötende Wein. Die Grille
Singt dir ein Loblied.

Und die Lerche,wenn sie ins Blaue klettert,
Tut es trillernd,dir zu gefallen,und des
Wilden Klatschmohns purpurne Blüte ist ein
Feuriger Juhschrei!

In den kühlen, glänzenden Nächten richtet
Sich das grüne Gras wieder auf. Die Schnecke
Wandert durch das taunasse Land und sieht nicht
Oben die Sterne:

Ihren Fühlern sind sie entrückt! Sie fürchtet
Jetzt schon wie die Kröte im schwarzen Hohlweg,
Wie der Salamander im Sumpf den süßen,
Rosigen Morgen.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Friedrich Hebbel

SOMMERBILD

Ich sah des Sommers letzte Rose stehn,
Sie war, als ob sie bluten könne,rot;
Da sprach ich schauernd im Vorübergehn:
So weit im Leben, ist zu nah am Tod!

Es regte sich kein Hauch am heißen Tag,
Nur leise strich ein weißer Schmetterling;
Doch, ob auch kaum die Luft sein Flügelschlag
Bewegte, sie empfand es und verging.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Sarah Kirsch

IM SOMMER

Dünnbesiedelt das Land.
Trotz riesiger Felder und Machinen
Liegen die Dörfer schläfrig
In Buchsbaumgärten : die Katzen
Trifft selten ein Steinwurf.

Im August fallen Sterne.
Im September bläst man die Jadg an.
Noch fliegt die Graugans,spaziert der Storch
Durch unvergiftete Wiesen. Ach, die Wolen
Wie Berge fliegen sie über die Wälder.

Wenn man hier keine Zeitung hält
Ist die Welt in Ordnung.
In Pflaumenmuskesseln
Spiegelt sich schön das eigene Gesicht und
Feuerrot leuchten die Felder.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Marie Luise Kaschnitz

AM STRANDE

Heute sah ich wieder dich am Strand
Schaum der Wellen dir zu Füßen trieb
Mit dem Finger grubst du in den Sand
Zeichen ein, von denen keines blieb.

Ganz versunken warst du in dein Spiel
Mit der ewigen Vergänglichkeit
Welle kam und Stern und Kreis zerfiel
Welle ging und du warst neu bereit.

Lachend hast du dich zu mir gewandt
Ahntest nicht den Schmerz, den ich erfuhr:
Denn die schönste Welle zog zum Strand
Und sie löschte deiner Füße Spur.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทแปลภาษาไทย

Ludwig Hölty : Frühlingslied

ต้นฉบับแปลครั้งที่ 1

บทเพลงแห่งฤดูใบไม้ผลิ
อากาศสดชื่น หุบเขาเขียวขจี
เจ้าดอกลิลลี่น้อยก็ผลิบาน
อีกด้านล่างมีดอกชลูสเซลบลูเมน
ท้องทุ่งหญ้าที่เห็นนั้นหลากสีสัน
และทุกทุกวันสีสันยิ่งสดใส

ดังนั้นมาเร็ว ใครที่ชอบพฤกษา
มายินดีปรีดากับโลกแสนสวย
และผลิตผลแห่งพระเป็นเจ้าด้วย
ผลิตผลแสนสวยและสง่างาม
ที่ถูกสรรสร้าง คือ ต้นไม้ และดอก เอย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ต้นฉบับปรับปรุง

ลำนำฤดูใบไม้ผลิ

ท้องฟ้าสีคราม หุบเขาเขียวขจี
ดอกกระดิ่งน้อยเหล่านี้ผลิบาน
และดอกพริมโรสออกช่ออยู่ด้านล่าง
ท้องทุ่งหญ้านั่น
ช่างหลากสีสัน
และแต่งแต้มสีให้ตนน่ายลทุกวัน

มาเถิดหนาเธอผู้ชอบพฤกษา
มายินดีปรีดากับโลกสวย
อันพระเจ้าทรงประทาน
สิ่งมหัศจรรย์ล้ำเลิศ ประเสริฐงาม
ที่ทรงประดิษฐ์สร้าง
พฤกษา ผกาวรรณ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Ludwig Uhland : Frünlıngsglaube

ต้นฉบับแปลครั้งที่ 1 **ปรารถนาแห่งฤดูใบไม้ผลิ**

สายลมอ่อนๆบางเบา ตื่นขึ้น เกิดขึ้น
มันพัดอ่อนๆและโบกทั้งวันทั้งคืน
มันพัดทั่วทุกที่
โอ้ บรรยากาศอันสดชื่น โอ้ เสียงใหม่ๆ
แต่อนิจจา หัวใจที่น่าสงสาร อย่ากลัวกังวลไปเลยต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้น

โลกสวยงามขึ้นทุกวัน
คนเราไม่อาจรู้ถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
การผลิบานไม่จบสิ้น
หุบเขาที่ลึกที่สุด ที่ไกลที่สุด ก็เบ่งบาน
แต่อนิจจา หัวใจที่น่าสงสาร จงลืมความปวดในใจเสีย
แล้วทุกสิ่ง ทุกสิ่งจะต้องเปลี่ยนไปในทางที่ดี

ต้นฉบับปรับปรุง

อากาศบาง เบาสบาย ได้ลุกตื่น
ทั้งวันคืน พาพัด สะบัดไหว
สายลมโชย เรื่อยเรื่อย เอื่อยเอื่อยไป
ทั้งใกล้ไกล ทั่วพื้น ปฐพี
โอ้...กลิ่นหอม โชยมา แสนสดชื่น
โอ้...อีกอื่น เสียงใหม่แปลก แรกสดับ
โถ ควงใจ จงอย่ากลัว หวาดหวั่นนัก
ทุกสิ่งจัก ต้องผันไป ในทางดี

โลกใบนี้ งามงด สดสวยขึ้น
ทุกวันคืน งามชื่น กว่าวันเก่า
เหตุภายหน้า มิรู้หรอก มนุษย์เรา
มวลผกา เจ้าเบ่งบาน ชั่วนิรันดร์
พรรณพฤกษา ผลิดอก บานสะพรั่ง
ทั่วหุบเขา ลึกและไกล เกินหยั่งนับ
โถ ใจเอ๋ย จงลืมเถิด ซึ่งทุกข์หนัก
ทุกสิ่งจัก ต้องผันไป ในทางดี

Georg Britting : Sommergefühl

ต้นฉบับแปลครั้งที่ 1 ความรู้สึกยามฤดูร้อน

อยู่ก่อน ! ฤดูร้อนเจิดจ้าอันแสนสั้น
ลมผ่าวทำให้หญ้าใจเสาะขุ่นข้องนั้น
ข้าวโพดอีกองุ่แดงไซร้ยังไหลหลงเจ้า
ทั้งจิ้งหรีดยังเฝ้ากรีดบรรเลงเพลงสรรเสริญ

นกลาร์คยามเหิรทะยานท้องฟ้า
ก็เจื้อยแจ้วแด่เจ้าเพื่อหรรษา
ดอกฝิ่นป่าแดงจ้าเร่าร้อน
ยังกู่ก้องวจีปรีดา

ครั้นราตรีเยียบเย็นทอแสงพราว
หญ้าขจีเขียวค่อยชูชันขึ้นอีกคราว
ทากน้อยท่องไปตามผืนดินฉ่ำน้ำฟ้า
มินำพาเหลือบแลดาราเบื้องบน

พลันหลบลู่หนวดขนคู่สัมผัส
ด้วยเกรงกลัวอรุณเรื่อเริ่มเรืองชัด
ดุจดังคางคกหลบลัดตามซอกมืด
แลกิ้งก่ามุ่งแต่สดชื่นในหนองน้ำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ต้นฉบับปรับปรุง

ความรู้สึกในฤดูร้อน

อยู่ก่อน! ฤดูร้อนเจิดจ้าแสนสั้น
ลมผ่าวทำให้หญ้าใจเสาะอับเฉานั้น
ข้าวโพดอีกอันอุ่นเรื่อแดงไซร้ก็หลงใหลเจ้า
ทั้งจิ้งหรีดยังเฝ้าร้องบรรเลงเพลงสรรเสริญให้

นกลาร์คยามเหิรสู่ท้องฟ้า
ก็เจื้อยแจ้วเพื่อให้เจ้าได้หรรษา
ดอกฝิ่นป่าแดงจ้าเร่าร้อน
ยังตะโกนก้องวจีปรีดา

ครั้นราตรีเยียบเย็นทอแสงพราว
หญ้าขจีเขียวค่อยชูชันขึ้นอีกคราว
ทากน้อยท่องไปตามผืนดินฉ่ำชื้นน้ำค้าง
มินำพาเหลือบแลดาราเบื้องบน

พลันหลบลู่หนวดคู่ที่สัมผัส
ด้วยเกรงกลัวอรุณเรื่อชมพูหวานเริ่มเรืองชัด
ดุจคางคกหลบลัดตามซอกเขามืด
แลจิ้งเหลนเริงรื่นในหนองน้ำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Friedrich Hebbel : Sommerbild

ต้นฉบับแปลครั้งที่ 1

ภาพแห่งฤดูร้อน
ฉันเห็นกุหลาบดอกสุดท้ายฤดูร้อนชูตระหง่าน
สีแดงชาดประดุจดังเลือดหลั่งไหล
ฉันรำพึงอย่างหวาดหวั่นในสิ่งที่ผ่านไป
ชีวิตที่ดำเนินไปไกลแต่ยิ่งใกล้กับความตาย

ในวันอันแสนร้อนไม่มีแม้ลมบางเบาจะพัดผ่าน
มีเพียงผีเสื้อสีขาวตัวหนึ่งบินผ่านไปเบาๆ
ทว่า แม้ปีกที่ขยับแทบไม่มีลมบางเบาจะขานรับ
เจ้ากุหลาบก็ยังสัมผัสได้และร่วงโรยไป

ต้นฉบับปรับปรุง

กุหลาบดอกสุดท้ายฤดูร้อนฉันเห็นชูตระหง่าน
สีแดงฉานประดุจดังเลือดจักหลั่ง
ฉันรำพึงหวาดหวั่นยามเดินผ่านนั้น
ยิ่งชีวิตดำเนินไกล หากยิ่งใกล้ความตาย

ในวันแสนร้อนไร้ลมบางเบาพัดผ่าน
ผีเสื้อขาวน้อยๆค่อยๆโบยบิน
เออหนอ แม้ปีกที่ขยับแทบไม่พัดพาลม
แต่ลมยังรู้สัมผัสพัดผ่านไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Sarah Kirsch : Im Sommer

ต้นฉบับแปลครั้งที่ 1 “ ฤดูร้อน”

แผ่นดินแทบไร้ผู้คน
เครื่องจักรพร้อมทำงาน
ในสวนต้นไม้พุ่ม
พบได้เพียงบางครา

เข้าถึงเดือนสิงหา
ต่อมาเดือนกันยา
ห่านป่ายังคงบิน
ลัดเลาะตามเส้นทาง
โอ้ ดั่งหมู่เมฆา
ลอยไปตามลำเนา

หากแม้นคนที่นี่
โลกนี้คงกระหยิ่ม
รวมถึงชามโลหะ
แจ่มชัดดูงามตา
อีกทั้งยังท้องทุ่ง
ลำแสงแตกเป็นสาย

แม้บนทุ่งกว้างไพศาล
หมู่บ้านกลับหลับนิทรา
หากหากลุ่มแมวผ่านมา
แม้เส้นทางห่างไม่ไกล

มวลดาราตกจากฟ้า
คือเวลาเริ่มล่าสัตว์
เดินดินเที่ยวคือนกยาง
ผ่านท้องทุ่งปลดอพิษควัน
อีกภูผาและขุนเขา
อยู่เหนือป่าพนาไพร

ไม่ยึดถือหนังสือพิมพ์
ได้ยิ้มรับความสงบ
คงส่องไซร้สะท้อนมา
บนใบหน้าแต่ละคน
มีแสงพุ่งเปล่งประกาย
จ้ากระจายสีแดงเพลิง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ต้นฉบับปรับปรุง

แผ่นดินมีผู้คนอยู่เบาบาง มีทุ่งกว้างมีเครื่องจักรอย่างพร้อมสรรพ
หากแต่ผู้คนในหมู่บ้านนั้น กลับหลับฝันเอนกายในนิทรา
แลมองลอดหลังรั้วพุ่มกระถิน บนทางดินห่างไม่ไกลใกล้หนักหนา
แทบไม่พบแม้แมวผ่านสายตา เป็นเวลาช่างเงียบเหงานี่กระไร

พอถึงคราย่างเข้าเดือนสิงหา หมู่ดาราพราวตาฟ้าโปร่งใส
กันยายนคนเป่าร้องดังก้องไกล ถึงแล้วไซร้ฤดูล่าสัตว์กัน
บนพื้นฟ้าห่านป่ายังโบยบิน บนผืนดินนกยางเดินมิผลุนผลัน
ผ่านป่าโปร่งปลอดภัยไร้พิษควัน อย่างสุขสันต์แสนเพลินจำเริญใจ
นั่น! มองฟ้าลอยเลื่อนเคลื่อนเมฆา ดั่งภูผานำทางมิเฉไฉ
เหมือนหมู่เมฆแลยอดเขาคู่กันไป ลอยเหนือไพรเหนือป่าพนาดร

หากแม้นคนไม่นิยมรับข่าวสาร โลกคงพานพบความสงบได้
พอใจกับความสุขในเรือนไซร้ สะท้อนให้เห็นความงามใบหน้าดน
หากทว่าแลไกลในทุ่งหญ้า มีแสงจ้าร้อนแรงทุกแห่งหน
เพลิงไฟผลาญทุ่งเป็นจุลร้อนเหลือทน ทั่งทุกหนบนทุ่งลุกแดงด้วยแรงเพลิง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Marie Luise Kaschnitz : Am Strande

ต้นฉบับแปลครั้งที่ 1

รอยเท้าบนพื้นทราย
วันนี้ฉันเห็นเธออีกครั้งที่ชายหาด
ฟองของคลื่นสาดมาที่เท้าเธอ
เธอใช้นิ้วเขียนเครื่องหมายบนพื้นทราย
เธอมัวแต่เล่นอยู่อย่างนั้นจนเวลาผ่านไปเนิ่นนาน
คลื่นพัดมารูปดาวและวงต่างๆก็หายไป
คลื่นพัดไปเธอเริ่มเขียนขึ้นมาใหม่
เธอหันมายิ้มให้ฉัน
ไม่รู้ถึงความเจ็บปวดที่ฉันรู้สึก
เพราะคลื่นสวยพัดเข้าหาชายหาด
และลบรอยเท้าของเธอ

ต้นฉบับปรับปรุง

เห็นลูกน้อย วันนี้อีก บนชายหาด
ฟองคลื่นสาด ซัดแนบ แทบเท้าเจ้า
นิ้วลูกกรีด ขีดเครื่องหมาย ลายเส้นเว้า
แล้วพลันเล่า คลื่นซัด พัดรอยไป

ลูกหลงเพลิน เหลือเกิน กับการเล่น
คลื่นกระเซ็น ซัดหาย ลายวาดไว้
คลื่นซัดมา รูปดาวเดือน พลันหายไป
คลื่นซัดไป ลูกเขียนใหม่ อีกครั้งหนึ่ง

เจ้าหันมา หาแม่ แลยิ้มให้
มิเสียใจ กับสิ่งใด ที่จางหาย
ดั่งคลื่นพัด ซัดสาด บนหาดทราย
รอยเท้าหาย มลายวับ ไปกับตา

บรรณานุกรม

เอกสารปฐมภูมิ

Weber, Hans (1991) Vorschläge. 2.Aufl. Bonn: Inter Nationes

บทแปลกวีนิพนธ์ของนิสิตปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รุ่นปีการศึกษา 2542

1. ลำนำฤดูใบไม้ผลิ ของ เอกบุตรี ศลโกสุม
2. ปรารถนาแห่งฤดูใบไม้ผลิ ของ ศรพราหมณ์ วรอุไร
3. ความรู้สึกในฤดูร้อน ของ วิไลรัตน์ ระลึกมูล
4. ภาพแห่งฤดูร้อน ของ ปสันธนีย์ สินธุอัสว์
5. ฤดูร้อน ของ พรทิพย์ สุขรื่น
6. รอยเท้าบนพื้นทราย ของ ชวาล มาลีหอม

เอกสารทุติยภูมิ

ภาษาไทย

ดวงมน จิตร์จำนงค์. สุนทรียภาพในภาษาไทย . กรุงเทพฯ : ศยาม, 2541.

ปัญญา บริสุทธิ์ . ทฤษฎีและวิธีปฏิบัติในการแปล .กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน,2537.

ปิยสุดา ม้าไว. หม้าย: ชีวิตที่ไม่สมหวัง เรื่องสั้นของ ซีโมน เดอ โบวัวร์ บทแปลและบทวิเคราะห์ วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแปลภาษาฝรั่งเศส-ไทย,กรุงเทพฯ :คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2540.

วิทย์ ศิวะศริยานนท์. ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับการแปลวรรณคดี. รวมบทความเกี่ยวกับวรรณคดีและการแปล 2457-2533. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.

วรรณา แสงอร่ามเรือง. การแปล Abtönungspartikeln ในภาษาเยอรมัน. งานวิจัยกองทุนวิจัย คณะอักษรศาสตร์. กรุงเทพฯ : คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2543.

ศาสตร์แห่งการแปล. รวมบทความเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ. จิระพรรษ์ บุณยเกียรติ นพพร ประชากุล สดชื่น ชัยประสาธน์ วัลยา เรืองสุนทร แปล. โครงการศูนย์การแปล คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2540,

สัญฉวี สายบัว. หลักการแปล. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2533.

ภาษาเยอรมัน

Greiner, Norbert . (1995) Literarische und wissenschaftliche Übersetzung : Überleggungen zur Geschichte und Poetik des Übersetzens von literarischen Texten. In : Anglistik und Englischunterricht Realities of Translating,hrsg. von Beyer. Heidelberg : Universitätsverlag.

Göhring,Heinz. (1977) " Interkulturelle Kommunikation : Die Überwindung der Trennung von Fremdsprachen- und Landeskundeunterricht durch einen integrierten Fremdverhaltensunterricht" ,in: Kongressberichte der 8. Jahrestagung der Gesellschaft für Angewandte Linguistik GAL e.V.Vol.IV, Mainz,9-13.

Kautz,Ulrich.(2000) Handbuch Didaktik des Übersetzens und Dolmetschens. München :Iudicium Verlag und Goethe Institut.

Kittel,Harald(hrsg.). (1988) Die literarische Übersetzung : Stand und Perspektiven ihrer Erforschung. Berlin : Erich Schmidt.

Mounin,Georges. (1967) Die Übersetzung .Geschichte,Theorie, Anwendung. München: Nymphenberger Verlaghandlung.

Müller,Peter Klaus. (1992) Übersetzerausbildung –Übersetzerwissen : Facetten einer " Einführung in die Literaturübersetzung". In : Literaturübersetzen: Englisch. Entwürfe, Erkenntnisse, Erfahrungen, hrsg. von H.Friedl, Albert R.Glaap,K.P.Müller. Tübingen : Gunter Naar. S.159-199.

Nord,Christiane. (1989) Textanalyse und Übersetzungauftrag. In: F.G. Königs Übersetzungswissenschaft und Fremdsprachenunterricht . Neue Beiträge zu einem alten Thema. Goethe-Institut München.

_____.(1997) So treu wie möglich? Die linguistische Markierung kommunikativer Funktionen und ihre Bedeutung für die Übersetzung literarischer Texte. In : Linguistik und Literaturübersetzen, hrsg.von Rudi Keller. Tübingen : Narr.

Snell-Hornby,Mary.(1999)Handbuch Translation.2.Auflage.Tübingen:Stauffenberg Verlag.

_____.(1996) Translation und Text : Ausgewählte Vorträge. Wien : WUV-Univ. Verlag.

_____(hrsg.) (1994) Übersetzungswissenschaft. Eine Neuorientierung. 2.Auflage. Tübingen, Basel : Francke.

Stolze,Radegundis .(1994) Übersetzungstheorien .Eine Einführung. Tübingen : Narr.

Störig,Hans Joachim. (1963) Das Problem des Übersetzenzs. Stuttgart: Henry Goverts Verlag.

ภาษาอังกฤษ

Abukhudairi,Arif K. (1991) Problems encounterered in Translating Malay Poetry into Arabic. In: The Pragmatics of Translation : Principles, Practice and Evaluation Moving Towards the 21 st Century. 3rd. International Conference on Translation in Kuala Lumpur .Malaysia.(p.63-67)

Anderman,Gunilla & Rogers,Margaret(eds).(1999) Word,Text, Translation.Liber Amicorum for Peter Newmark.Clevedon.Philadelphia:Multilingual Matters.

Boecker,Eberhard. (1973) William Faulkner's later novels in German. A study in the theory and practice of transalation. Tübingen: Max Niemeyer.

Boase-Beier, Jean .(1998) Can You Train Literary Translators? In : Rimbaud's Rainbow. Literary Translation in Higher Educaton. Ed. by Bush and MalmkjAER. Amsterdam/Philadelphia :John Benjamins Publishing Company,p. 33-42.

Catford,J.C. (1965) A Linguistic Theory of Translation. An Essay in Applied Linguistic. London: Oxford University Press.

Gentzler,Erwin. (2001) Contemporary Translation Theories. 2nd.Edition.Clevedon. Philadelphia: Multilingual Matters.

Gunarwan,Asim.(1991) From " Ranjang Bulan " to " The Moon's Bed" and " Cintaku" to " My Love" : Some Problems in Translating Indonesian Poetry into English. In : The Pragmatics of Translation : Principles, Practice and Evaluation Moving Towards the 21st Century. 3rd. International Conference on Translation in Kuala Lumpur. Malaysia. (p.46-60)

Ilek,Bohuslav .(1970) " On Translating Images" . The Nature of Translation, ed. James S. Holmes. The Hague : Publishing House, p.182-191.

Landers,Clifford E.(2001) Literary Translation. A practical guide.Clevedon. Philadelphia : Multilingual Matters.

Lotfipour-Saedi,K. (1992) Analysing Literary Discourse : Implications For Literary Translation. Meta,XXXVII,2. P.193-203.

Nida,E.A./Taber,C.R. (1969)The Theory and Practice of Translation. Leiden: Brill.

Popovic,Anton.(1970) The Concept "Shift" of Expression in Translation Analysis. The Nature of Translation, ed. James S. Holmes .The Hague: Publishing House,p.78-97.

Snell-Hornby,Mary.(1988) Translation Studies. An Integrated Approach.Amsterdam/ Philadelphia:John Benjamins Publishing Company.

Winter,Werner .(1961) " The Impossibilities of Translation". The Craft and Context of Translation. Austin: The University of Texas Press,p. 68-82.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย